

MAISEMAT MALJAKOISSA

Pintatekniikat ilmaisumenetelmänä keramiikassa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Muotoilun koulutus

kevät, 2019

Anna Eriksson

Muotoilun koulutusohjelma
Visamäki

Tekijä	Anna Eriksson	Vuosi 2019
Työn nimi	Maisemat maljakoissa	
Työn ohjaaja/t	Mirja Niemelä	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia ja kehittää keraamisia pintatekniikoita ilmaisumenetelmäksi. Saven lisäksi materiaalina toimivat engobet ja lasite. Työssä kehitetyt pintatekniikat esitettiin prässimuotilla valmistetun maljakkomuodon avulla. Ilmaisun lähtökohtana toimivat opinnäytetyöntekijän ottamat luonto- ja maisema-aiheiset valokuvat. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää keramiikkataiteessa hyödynnettäviä pintatekniikoita, joita opinnäytetyöntekijä voi käyttää tulevan yrityksensä tuotannossa. Taustana työlle oli tekijän kiinnostus kuvataiteen tekemiseen ja sen yhdistäminen keramiikkatuotantoon.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin lasi- ja keramiikkamuotoilun koulutuksessa suoritettuja keramiikan perusopintoja yhdistettynä opinnäytetyöntekijän kuvataideharrastuksesta muodostuneeseen osaamiseen. Tietoa haettiin myös keramiikan koristelutekniikkaa käsittelevästä kirjallisuudesta. Työn toiminallisessa osuudessa keskityttiin teknisiin materiaalikokeiluihin, joiden avulla pyrittiin löytämään oikeanlainen tapa ilmaista lähtökohtana toimivien valokuvien tunnelma.

Opinnäytetyön tuloksena oli pintatekniikoihin keskittyvä materiaalikoelma, sekä kolme taide- että käyttöesineeksi tarkoitettua maljakkomuotoa, joidenka valmistamisessa työssä syntyneen kokoelman aineistoa oli hyödynnetty. Työn lopussa pohdittiin myös tuotantoa kestäväen kehityksen näkökulmasta, jossa opinnäytetyössä kehitettyä toimintatapaa ja tekniikkaa voisi hyödyntää.

Avainsanat keramiikka, pintatekniikat, taidekeramiikka, maljakko, valokuva

Sivut 60 sivua, joista liitteitä 1 sivua

Degree Programme in Design
Visamäki

Author	Anna Eriksson	Year 2019
Subject	Landscapes in vases	
Supervisors	Mirja Niemelä	

ABSTRACT

The aim of the thesis was to explore and develop surface techniques in ceramic design. In addition to working with clay, engobe was another important material that was used. The techniques developed in the process were showcased with a vase which was made with a press mold. Nature and landscape photographs taken by the author formed the starting point. The aim of the thesis was to develop ceramic techniques which the student's future company can use in their production. The background for the thesis was the author's personal interest in making visual art and combining it with ceramic production.

The thesis utilized basic studies of glass and ceramic design education and the author's experience in visual art. Literature on decoration of ceramics was also used. The functional part of the thesis focused on testing ceramic materials, which was used to express the atmosphere of the photographs.

The result of the thesis is a collection of techniques and materials along with a vase which is both a functional object and a piece of art. The written part of the thesis considers production techniques from the perspective of sustainable development.

Keywords ceramic, ceramic surface, ceramic art, vase, photograph

Pages 60 pages including appendices 1 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Aiheen rajaus ja tavoitteet	2
1.2	Kysymysten asettelu ja tiedonhankinta	2
1.3	Viitekehys	3
1.4	Prosessikaavio	4
2	LÄHTÖKOHDAT	5
2.1	Valokuvat.....	5
2.1.1	Valkoinen maisema	6
2.1.2	Talviaamun vieras	7
2.1.3	Veden liljat.....	7
2.2	Materiaalit.....	8
2.2.1	Savi.....	9
2.2.2	Engobet.....	10
2.2.3	Alilasiteväri ja lasitteet	11
2.3	Inspiroivat taiteilijat	12
2.3.1	Sue Dyer.....	12
2.3.2	Rut Bryk	14
2.3.3	Grayson Perry	16
3	MATERIAALI- JA PINTATEKNIKKAKOKEILUT	19
3.1	Raapetekniikkakokeilu	20
3.2	Upotuskoristelukokeilu	21
3.3	Monotypiakokeilu	22
3.4	Patinat	23
3.5	Vahan käyttö pintatekniikoissa	24
4	PINTATEKNIKKAKOKEILUT VALOKUVIEN ILMAISUSSA	25
4.1	Pintatekniikkakokeiluja kuvasta Valkoinen maisema	25
4.2	Pintatekniikkakokeiluja kuvasta Talviaamun vieras.....	27
4.3	Pintatekniikkakokeiluja kuvasta Veden liljat.....	30
5	MALJAKKOMUODON SUUNNITTELU JA VALMISTUS.....	34
5.1	Pintatekniikat maljakkomuodossa	35
5.1.1	Muoto- ja pintatekniikkasuunnitelma kuvasta Valkoinen maisema	35
5.1.2	Muoto- ja pintatekniikkasuunnitelma kuvasta Talviaamun vieras	36
5.1.3	Muoto- ja pintatekniikkasuunnitelma kuvasta Veden liljat	37
5.2	Maljakkomuotojen muottiin prässäys	38
5.3	Pintatekniikoiden valmistus maljakkomuotoihin.....	39
5.3.1	Valkoinen maisema; ilmaisun valmistus maljakkomuotoon.....	39
5.3.2	Talviaamun vieras; ilmaisun valmistus maljakkomuotoon	40
5.3.3	Veden liljat; ilmaisun valmistus maljakkomuotoon	42
6	MAISEMAT MALJAKOISSA – OPINNÄYTETYÖN TULOS.....	45

6.1	Maljakkomuoto 1. Valkoinen maisema.....	45
6.2	Maljakkomuoto 2. Talviaamun vieras	47
6.3	Maljakkomuoto 3, Veden liljat	48
6.4	Materiaali- ja pintatekniikkakokeiluissa syntynyt materiaalikokoelma.....	50
6.5	Tuloksen pohdinta.....	51
6.6	Maisemat maljakoissa, mielikuvia ilmaisusta muiden silmin	52
7	ARVIOINTI JA LOPPUPOHDINTA	53
7.1	Aikataulu	53
7.2	Menetelmät ja aineisto	54
7.3	Tulos ja jatkokehitys tulevaisuudessa	54
7.4	Mahdollisuuksia menetelmille ja pohdintoja kestävän kehityksen näkökulmasta	55
	LÄHTEET	58
	KUVALÄHTEET.....	59

Liitteet

Liite 1 Reseptit

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on pintatekniikoiden kehittäminen ilmaisumenetelmäksi keramiikassa. Opinnäytetyössä syntyvä materiaali on tarkoitettu osaksi tulevaisuuden yritykseni tuotantoa. Jo opinnot aloittaessani oman yrityksen perustaminen tuntui sopivalta vaihtoehdolta. Kiinnostukseni keramiikka-alaa kohtaan on lähtenyt halusta yhdistää itselleni tärkeä kuvataideharrastus tuotantoon ja luoda esineitä, joilla on taiteen lisäksi myös mahdollinen käyttötarkoitus. Tavoitteenani on kehittää oma tyyli kuvataiteen ilmaisuun pintatekniikoiden avulla keramiikassa. Valitsin työhöni tekniikoita sekä materiaaleja, joiden käytön koen muodostuneen minulle ominaiseksi. Vaikka tavoittelin opinnäytetyössäni uniikkeja kokonaisuuksia, tekniikoita suunnitellessani huomioin myös studio- ja piensarjatyöskentelyyn sopivia menetelmiä ja tekijöitä, kuten esimerkiksi taloudellisuus, nopeus, helppous ja materiaalien saatavuus.

Keramiikan pintatekniikat (muun muassa koristelutekniikat) ovat aiheena hyvin laaja ja kattaa monta itseäni kiinnostavaa osa-aluetta. Aiheen rajaaminen tuntui aluksi haasteelliselta, mutta suunta alkoi kulminoitua materiaalivalintojen myötä. Valitsin työssäni käytettäväksi massaksi plastisen saven, sillä se on koostumukseltaan kestävämpi ja muovailtavissa. Engobien käyttöön keskeisenä väriä antavana tekijänä ohjasi aiempi kokemus sekä engobien tuomat mahdollisuudet pintatekniikoiden luomisessa. Engobe on edullista ja sen valmistaminen myös itse on helppoa. Työssäni käytin sekä valmiita, että itse valmistettuja engobeja. Patinalla ja alilasitevärillä oli pienempi rooli ilmaisua tehostavana tekijänä kokonaisuudessa.

Pidän tärkeänä, että taide-esineellä on merkitys tai tarinallisuus. Tämän myötä aihe maailma työhöni löytyi ottamistani luonto- ja maisema-aiheista valokuvista. Tutkimiani pintatekniikoita sekä värimateriaaleja hyödyntäen pyrin ilmaisemaan valokuvissa vallitsevan tunnelman. Valokuvien käyttöön lähtökohtana ohjasi myös itselleni ominainen tapa tutkia ympäristöä valokuvaamisen avulla. Valitsin lähtökohdaksi kolme valokuvaa, joiden tunnelman ilmaisussa käytin erilaisia pintatekniikoita. Pintatekniikat muodostuivat tekemieni materiaalikokeiden pohjalta.

Esineeksi, joka toimii kehittämieni pintatekniikoiden pohjana, valikoitui maljakko. Käyttötarkoituksensa lisäksi se tarjoaa ideaalisen alustan kuvataiteen ilmaisulle. Maljakkomuodon suunnittelussa tärkeimmät tekijät olivat selkeät, avoimet pinnat, jotka antavat tilaa ilmaisulle pintatekniikoiden avulla. Sen lisäksi mallin suunnittelussa minua ohjasi taiteellisen muotokielen tavoittelu. Hain maljakolle elävää linjaa, liiallista symmetriaa vältellen.

1.1 Aiheen rajaus ja tavoitteet

Opinnäytetyöhön kuuluu keramiikassa käytettävien pintatekniikoiden tutkiminen ja kehittäminen, sekä kolmen valokuvan tunnelman ilmaisun välittäminen keramiikassa erilaisten pintatekniikoiden avulla. Kehittäminen tapahtui valitsemissani materiaaleilla tekemiäni koepalojen myötä. Tulokset esitän prässimuotilla valmistamillani maljakkomuodoilla. Muotin suunnittelu- ja valmistamisprosessi eivät kuuluneet osaksi opinnäytetyötä.

Opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena oli kehittää keramiikan pintatekniikoita, jotka soveltuvat ilmaisuun ja tuotantoon. Apunani toimivat jo olemassa olevat tekniikat, joiden pohjalta kehitin pintatekniikkaan keskittyviä menetelmiäni. Menetelmien kehittämisessä huomioitavaa on, että prosessissa syntyvä visuaalinen ilme vastaa tyyliä, jollaista tuotannoltani toivon. Toinen huomioitava asia pintatekniikoiden kehittämisessä oli, että menetelmien valmistusprosessit ovat toimintaani ominaisia ja johtavat sujuvaan työskentelyyn.

Työssä syntynyt pintatekniikkaan keskittyvä materiaalikoeelma sekä maljakkomuoto ovat tarkoitettu osaksi tulevaisuuden yrityksen tuotantoa. Yrityskuvan kartoittaminen tai tuotteen markkinoinnin suunnittelu eivät kuuluneet osaksi opinnäytetyötä. Tuloksen analysoinnissa käsittelin kuitenkin opinnäytetyössäni syntyvän materiaalin käytön mahdollisuuksia tulevaisuudessani. Pohdin, miten voin tulevaisuudessani käyttää opinnäytetyössäni syntyvää materiaalia ja voiko tuotannolla olla positiivisia vaikutuksia kestävässä kehityksessä.

1.2 Kysymysten asettelu ja tiedonhankinta

Opinnäytetyön pääkysymys:

- Miten ilmaisen valokuvien tunnelman maljakkomuodossa engobien ja pintatekniikoiden avulla?

Alakysymyksiä:

- Miten valokuva toimii lähtökohtana maljakkomuodossa?

- Minkälaisia ovat opinnäytetyön käytännön osuudessa tehtävät pinta- ja materiaalikokeilut?

- Minkälainen on opinnäytetyössä käytettävä maljakkomuoto ja miten se toimii yhdessä pintatekniikoiden kanssa?

- Minkälainen on opinnäytetyössä syntyvä materiaalikoeelma ja miten voin käyttää sitä tulevaisuudessani?

Opinnäytetyön tiedonhankinta perustui laadullisiin menetelmiin. Keramiikan opinnoissa kertyneen osaamisen lisäksi hain tietoa pintatekniikoista alan kirjallisuudesta. Pehdyin myös minua inspiroivien keramiikkataiteilijoiden tuotantoon, sekä heidän käyttämiinsä tekniikoihin. Aineiston keruu jatkui käytännön tutkimusten myötä materiaali- ja pintatekniikkakokein. Pintatekniikoiden kehittämisessä apuna toimi prosessin kulkua seurannut kirjallinen ja kuvallinen dokumentointi.

1.3 Viitekehys

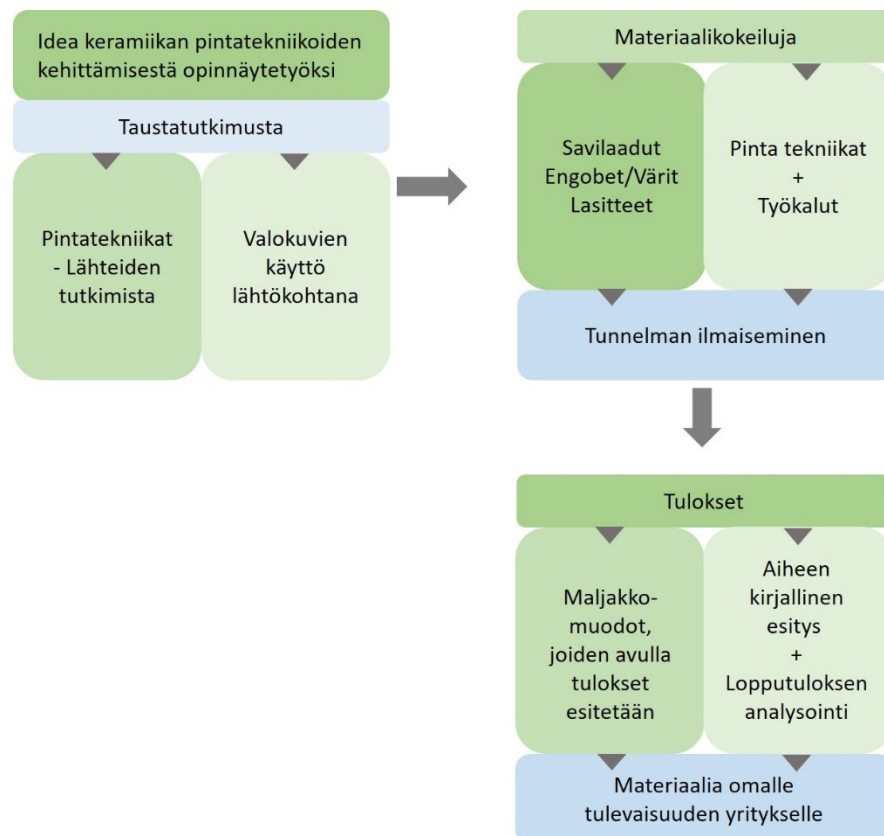

Kuva 1. Opinnäytetyön viitekehys

Viitekehukseen (kuva 1) on aseteltuna tekijät, joista opinnäytetyö koostuu. Osiot asettuvat päällekkäin, koska kaikilla tekijöillä on vaikutus sekä keskenään, että kokonaisuuteen. Keskelle, vihreässä ympyrässä on opinnäytetyön tulos, jonka myös teoksen nimi käsittelee. Vihreän ympyrän vasemmalta yläpuolelta aloitettuna, ensimmäinen kohta on kuvataide, joka viittaa opinnäytetyön tekijän kuvataideharrastukseen. Kuvataiteen yhdistämisestä keramiikan valmistamiseen, lähti idea opinnäytetyön aiheesta. Kuvataiteesta seuraava kohta käsittelee tekijää aiheessa inspiroivat taiteilijat. Opinnäytetyössä esiteltyjen taiteilijoiden tuotanto koostuu teoksista, joissa kuvataide on ilmaistu keramiikan kautta. Taiteilijat toimivat myös esimerkkinä tarkoitukselle, jota työssä lähdettiin tavoittelemaan. Kolmannessa ympyrässä on keramiikka, jonka merkitys kokonaisuudessa on suurin. Vaikka savi on muotoiltavissa, usein se asettaa myös vaatimuksia, jotka

on huomioitava. Materiaali ohjaa pintatekniikoita, jotka ovat mainittu keramiikasta seuraavassa kohdassa. Pintatekniikat ovat tekijä, joita työssä tutkitaan ja kehitetään. Niiden avulla ilmaistaan valokuvieni tunnelma, joka on sijoittanut pintatekniikoista seuraavaan, viimeiseen kohtaan.

1.4 Prosessikaavio

Kuva 2. Opinnäytetyön prosessikaavio

Prosessikaaviosta (kuva 2) näkyy opinnäytetyön prosessin kulku. Työn idea lähti tarpeesta kehittää omalle tulevaisuuden yritykselle materiaalia. Keramiikan pintatekniikoiden kehittäminen opinnäytetyön aiheena alkoi intresseistä yhdistää kuvataide keramiikkaan. Aihevalinnan jälkeen prosessi eteni taustatutkimuksella ja lähdemateriaalin kartoittamisella. Materiaalia tutkiessani pohdin myös sopivaa aihemaailmaa lähtökohdakseni ilmaisulle, joka löytyi omista valokuvistani.

Käytännön prosessin aloitin tutkimalla erilaisia savilaatuja ja siihen yhdistettäviä materiaaleja: engobea, patinaa, alilasitetta ja lasitteilla. Tein kokeiluja eri pintatekniikoilla ja keramiikan koristeluun tarkoitetuilla työvälineillä. Pintatekniikoihin ja materiaaleihin tutustuttuani, aloitin niiden

avulla sopivien menetelmien kehittämisen valokuvieni tunnelman ilmaisemiseksi.

Valmistin prässimuotilla kolme maljakkomuotoa, joissa käyttämäni pintatekniikoiden avulla pyrin ilmaisemaan valokuvissa vallinneet tunnelmat. Kehitin käyttämiäni tekniikoita soveltaen erilaisia pintatekniikoita. Tutkimuksen aikana eri vaiheista keräämäni dokumentointi toimi apunani opinnäytetyön kirjallisen osuuden tekemisessä. Opinnäytetyön tuloksena syntyi käyttööni pintatekniikkamalleja sekä maljakkomuoto, jotka toimivat osana tulevaisuuden yritystoimintani tuotantoa.

2 LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön suunnittelussa toimineet lähtökohdat. Opinnäytetyössä kehittämäni pintatekniikkaan keskittyvien menetelmien tärkeimpänä lähtökohtana toimivat valokuvat sekä työssä käyttämäni materiaalit. Materiaalit ohjaavat tekniikkaa, joiden avulla pyrin ilmaisemaan valokuvien tunnelman. Kiinnostus aiheeseen on lähtenyt kuvataiteen ja keramiikan yhdistämisestä. Aiheessa minua on inspiroinut alan taiteilijat, jotka käyttävät keramiikan pintatekniikoita ilmaisumenetelmänä taiteessaan.

2.1 Valokuvat

Lähtökohtana aiheille, joiden kuvaamiseen lähdin kehittämään pintatekniikoita, toimivat itse ottamani luonto- ja maisema-aiheiset valokuvat. Valokuvieni käyttäminen lähtökohtana helpotti ilmaisun suunnan hakemisessa. Tavoitetta analysoidessa, pystyin samaistumaan valokuvan ottohetkellä vallinneeseen tunnelmaan muistikuvieni kautta.

Opinnäytetyötäni tehdessä huomasin menetelmällä, jossa lähtökohtana toimivat itse ottamat valokuvat, olevan myös psykologinen vaikutus. Koin pystyväni käsittelemään valokuvan ottohetkellä vallinnutta aikaa uudelleen ja syventymään hetkeen eri tavalla, kuin valokuvia katsellessa. Keramiikan kautta ilmaistuna tunnelma säilyi, mutta mukana syntyi myös jotain uutta, kun annoin tyylin edetä vapaasti esittävästä kuvauksesta lähemmäksi abstraktia maailmaa. Tyyllilajiltaan teokset muistuttavat impressionistisia maalauksia, joiden tavoitteena on myös ilmaista vallinnutta tunnelmaa.

2.1.1 Valkoinen maisema

Kylmän joulukuun aikana Vanajaveden pintaan oli muodostunut jo paksu jääkerros, silti tuntui hurjalta nähdä parin pilkkijän hahmot istumassa sitkeinä sumun keskellä. Lämpötila ulkona oli laskenut edellisiin päiviin verrattuna reilusti. Ilma oli kostea, ja sankka usva oli pysähtynyt järven ylle. Vastarannalla olevasta linnasta ei näkynyt harjaakaan paksun sumukerroksen takaa. Pieni niemi erottui lumettomana harmaudessa reittini puolella vesistöä. Yksinäinen soutuvene oli unohtunut talvehtimaan niemenkärjen jatkoksi. Asetelma oli haavemainen, niin lähellä, mutta niin kaukana utuverhon takana. (Päiväkirjamerkintä, 30. joulukuuta 2018)

Kuva 3. Valkoinen maisema

2.1.2 Talviaamun vieras

Päivä oli vasta valkenemassa. Sää oli huurteinen ajaessani kohti koulua. Talvi oli ollut vähä luminen, mutta kylmä. Yöllä oli ollut kenties kosteaa, sillä haaleat sumunauhat leijailivat edessä siintävän tien poikki. Tien vieressä kulkevan pellon takaa pilkisti aurinko, joka yritti värittää taivaan punertavaksi usvaverhon lisätessä oman sinertävän sävynsä palettiin. Hetki kestää vain aavistuksen. Oli jo kiire, mutta en voinut olla pysähtymättä ihailemaan luonnon maalaamaa unista maisemaa. (Päiväkirjamerkintä, 27. tammikuuta 2017)

Kuva 4. Talviaamun vieras

2.1.3 Veden liljat

Päivä oli aurinkoinen ja lämmin. Ainoat soutuvenettämme keinuttavat aallot tyyntyivät pieniksi laineiksi kohdatessaan meidät, sillä niiden synnyttämien moottoriveneiden reitti kulki kaukana ohitsemme. Soudimme rauhalliseen poukamaan, jonka tyynen veden pintaa koristi vesikasvillisuuden peittämät ryppäät. Kukkalajikkeet olivat jakautuneet omiin valtaviin saarekkeisiinsa, kuin sopimuksesta. En edes muista ennen nähneeni osaa veden yllä kelluvista väripilkuista. Lumpeen, valkoisen vesililjan kyllä tunnistin. Ne loistivat ylhäisinä ympärillään leikkivien lehtiensä keskellä. (Päiväkirjamerkintä, 1. heinäkuuta 2018)

Kuva 5. Veden liljat

2.2 Materiaalit

Materiaalivalikoiman opinnäytetyön käytännönprosessiin rajasin melko pieneksi jo ennen, kun aloitin materiaalikokeilujen tekemisen. Materiaalien rajaamisessa toimi apuna kokemus sekä tavoite, jota kokonaisuudelta hain. Valitsin kokeiluihin pelkästään sellaisia materiaaleja, jotka olivat potentiaalisia vaihtoehtoja työhön. Värimaailman kartoitin ilmaisun lähtökohtana toimivien valokuvien pohjalta.

2.2.1 Savi

Keramiikassa käytettävät savet koostuvat luonnosta louhitun saviaineksen lisäksi myös muista mineraaleista, sillä yksinään käytettynä luonnon saviaines on koostumukseltaan liian hienojakoista. Savi muuttuu keramiikaksi vasta polttoprosessin aikana, jolloin savesta haihtuu sidosvesi sekä kaasuiksi muodostuneita orgaanisia aineita. Polton aikana tapahtuvia muutoksia kutsutaan keraamiseksi muutokseksi. (Jylhä-Vuorio, 2003, s. 12, 41; Salmenhaara, 1983, s. 28) Materiaalikoiteluihin valitsin muovaantuvia massoja, jotka ovat poltettuna sävyltään vaaleita, ja joiden saatavuus oli helppoa. Tavoitteenani oli valita vaihtoehtoista yksi, joka toimii käytössäni kehittämieni pintatekniikoiden esittämiseen tarkoitettujen maljakkomuotojen pohjamateriaalina.

Materiaalikoiteluissani kokeilin kolmea erilaista korkeanpolton savea ja yhtä posliinia. Vaihtoehtoissani oli vain yksi kivitavarasavi (WM 2505). Väriltään vaaleanharmaassa savessa on 20 % samottia, jonka on karkeus 0-0,2 millimetriä. Karkeudeltaan pieni samottinen ja plastinen kivitavarasavi oli koostumukseltaan kokeilussa hyvä, mutta rajasin sen vaihtoehtoista tavoitettani tummemman sävyn vuoksi. Väri johtuu siihen lisätyistä ainesosista, jotka parantavan saven työstettävyyttä. Sen lisäksi savessa on vähemmän lasiaineksiä, kuin esimerkiksi posliinissa, joka on väriltään valkoinen. Lasiaines tekee savesta läpikuultavamman (Jylhä-Vuorio, 2003, s.26).

Kivitavarasaven lisäksi tein materiaalikoiteluista posliinilla ja kahdella puoliposliinilla, jotka ovat puoliksi posliinia ja puoliksi kivitavarasavea. Posliinissa (ES170) oli kaunis puhtaanvalkoinen sävy, mutta hyvin plastisen ja pehmeän ominaisuutensa ansiosta maljakkomuodon rakentaminen ja käsittelyn kestävyys toisi haasteita. Koin parhaaksi pitäytyä savilajeissa, joissa massassa mukana oleva kivitavara paransi massan työstettävyyttä.

Suljettuani savivaihtoehtoista kivitavarasaven ja posliinin, jäljelle jäivät kaksi puoliposliinia. Samotillinen puoliposliini (1112) sisältää 20 % samottia, jonka karkeus on 0-1 millimetriä. Savessa oleva samotti, eli poltettu savimurska, helpottaisi maljakoiden rakentamista sekä vähentäisi esineen kuivussa tapahtuvaa kutistumaa ja sen aiheuttamia mahdollisia ongelmia esimerkiksi halkeamista. (Salmenhaara, 1983, s.16, 142) Massan seassa oleva rakeinen samotti voi toimia tehostavana tekijänä pintakuivouksissa, mutta työssäni hakemaani tulokseen se ei soveltunut. Samotittoman massan (1100) pinta pysyy raapetekniikassa siistinä ja se mahdollisti terävien viiltojen tekemisen. Näin ollen valitsin työssäni käytettäväksi massaksi samotittoman puoliposliinin, vaikka samotilliseen massaan verraten sen kuivattaminen vaatiikin kärsivällisyyttä.

Kuva 6. Mallikuva savien värien sävyistä polton jälkeen. Savet vasemmalta oikealle; kivitavarasavi WM2505, samotillinen puoliposliini 1112, samotiton puoliposliini 1100 ja posliini ES170.

2.2.2 Engobet

Engobe on värjättyä savilietettä, joka levitetään nahkakuivan saven pintaan. Savipohjansa ansiosta liete kutistuu kuivuessaan, joten kostean saven pinnassa kutistuminen tapahtuu saven kanssa samanaikaisesti (Niemi 2015). Valitsin engobien sävyiksi ne värit, joita työssäni arvioin tarvitseväni. Aiempi kokemukseni rajoittuu vain itse valmistettuihin engobeihin, mutta niitä löytyy myös valmiina alan tarvikkeita tarjoavista liikkeistä. Halusin työssäni kokeilla sekä itse valmistettua, että valmisengobeita. Itsevalmistettujen engobien pohjana toimii saviaineista sekoitettu liete, jonka voi värjätä oksidein tai valmiilla pigmenttiväreillä. Käytössäni oli kaksi valmistamaani engobeita, joiden värjäämiseen valitsin molemmat vaihtoehdot. Oksidien käyttö väriaineena vaatii enemmän tietämystä raaka-aineen ominaisuuksista.

Valmistin oksideilla värjätyn engoben valmiin reseptin pohjalta, jonka polttotulos yhdistettynä käyttämäni lasitteeseen oli jo tiedossani. Engobe koostuu seoksesta, joka sisältää 15 % punasavea, 83 % pallosavea ja 2 % kobottioksidia. Koostumukseltaan jauhemaisten raaka-aineiden joukkoon sekoitetaan vettä, jolloin seoksesta tulee nestemäinen liete. Raakan engoben väri ei vastaa lopputulosta, joten tuloksen arviointi ilman tietämystä on mahdotonta. Engoben lopullinen sävy tulee esiin vasta lasituspolton jälkeen, koska engoben väriin vaikuttavat myös lasitteen raaka-aineet sekä polttolämpötila. (Niemi 2015)

Engoben värjääminen pigmenteillä on helpompaa, sillä pigmenttijauhe muistuttaa väriltään lopullista sävyään. Värjäsin vihreän engoben pigmentillä. Seoksen pohja sisältää 50 % kaoliinia ja 50 % pallosavea, johon lisäsin 15 % keramiikassa käytettävää vihreää pigmenttijauhetta. Pigmenteillä värjättyjen engobien lopputulos on tasainen. Oksideilla tulee puolestaan engobien väreihin vaihtelevuutta.

Kuva 7. Engobe koepalat; vasemmalta oikealle; tehdasvalmisteinen valkoinen, oksideilla värjätty sininen, tehdasvalmisteinen musta ja pigmentillä värjätty vihreä engobe.

Engobikoepalojen savimassana käytin samotitonta puoliposliinia (1100). Koepalan yläreuna on lasitettu kiiltävypintaisella lasitteella ja alareuna mattalasisiteella. Keskellä engobeaa on lasittamaton alue. Lasitin koepalat kastamalla, jonka seurauksena lasite on melko paksu. Ohuempi lasitekerros tekee engoben sävystä intensiivisemmän. Paksummassa lasitekerroksessa pintaan muodostuu valkoista kidettä muistuttavaa kuviota.

2.2.3 Alilasiteväri ja lasitteet

Valokuvassa Veden liljat (kuva 5) esiintyvän keltaisen sävyn halusin ottaa tehostavana elementtinä mukaan kuvan ilmaisuun. Värinä käytin tehdasvalmisteista keltaista alilasiteväriä (NO:82), joka levitetään raakapoltetun esineen pintaan, lasitteen alle. Väri toimii myös lasittamattomassa pinnassa.

Lasitteiksi työni materiaalikoeluihin valitsin vain kaksi kirkasta lasitetta, joista toinen oli pinnaltaan kiiltävä ja toinen matta. Valitsemani lasitteet olivat minulle ennestään tuttuja, ja myös niiden reseptit löytyvät koulumme opiskelijoiden käytössä olevasta aineistosta.

Taulukko 1. Lasitteiden reseptit

	Kiiltävä WKL 101	Matta WKL 137
Maasälpä	40 %	4 %
Kaoliini	10 %	40 %
Wollastoniitti	20 %	
Dolomiitti	8 %	7 %
Bariumkarbonaatti	4 %	
Kvartsi	18 %	18 %
Liitu		31 %

2.3 Inspiroivat taiteilijat

Valitsin opinnäytetyöhöni minua inspiroivia taiteilijoita, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet taidekeramiikan parissa. Tutkin heidän tuotantoon sekä työskentelytapoja, verraten omiini ja pohtien mitä voisoin oppia heidän töistään. Taiteilijoiden käyttämät tekniikat ja heidän käsittelevät aiheemaailmat ovat toisistaan täysin poikkeavia, mutta yhteistä on teoksien imaisutavan keskittyminen kuva-aiheiden kautta välitettävään viestiin. Keramiikka toimii teoksissa pohjana viestin ja tunnelman välittämiseksi. Siitä huolimatta materiaali ohjaa tekniikkaa, jolla luodaan aiheemaailma esineen pintaan.

2.3.1 Sue Dyer

Englantilainen keramiikkataiteilija Sue Dyer on valmistunut lasi- ja keramiikkamuotoilijaksi 1970 -luvulla ja toiminut alalla opettajana 35 vuotta (Macbirmingham, n.d.). Sue Dyerin nimi ei ole kansainvälisesti kovin tunnettu, mutta erottuvin töihin ja työskentelytekniikkaan voi törmätä joskus alan kirjoissa ja julkaisuissa. Lähtökohtana Dyerin töille toimii kiinnostus Ikebanaan, joka on japanilainen kukkien asetteluun perehtynyt taidelaji. Ikebana -asetelmilla pyritään kuvaamaan ihmisen ja luonnon yhteyttä sekä haetaan tasapainoa kolmen pääelementin taivaan-, maan- ja ihmisen välille, kukka-asetelmien avulla. (Purple Gallery, n.d.)

Sue Dyerin työt koostuvat muottiin valetuista posliinivaaseista, joissa on hyvin vahvasti tunnistettava muotokieli. Vaasien muodot ovat linjakkaan eläväisiä, ja posliinin puhtaan valkoinen pinta on jätetty pohjaväriksi kuvioiden taustalle. Kuviointitekniikkana Dyer käyttää monotypiaa, joka maalataan siveltimellä ja värjättyllä valumassalla suoraan muottiin, ennen kun muotti täytetään valusavella. Kuvioinnin Dyer viimeistelee upotuskoristelulla, jossa saven pintaan tehdyt viillot täytetään värjättyllä massalla (kuva 8). Pinta tasoitetaan sileäksi, lopputuloksena terävät selkeät viivat, jotka tasapainottavat monotypian pehmeää linjaa. Materiaalina taiteilija käyttää posliinia, sillä sen tasainen koostumus toimii hyvin siistien ja terävien viiltojen tekemiseen. (Connell, 2002, s. 51)

Tutustuin Sue Dyerin töihin ja tekniikkaan ensimmäisen kerran Jo Connellin kirjassa, *The Potter's guide to ceramic surfaces* (2002). Huomioni herätti kirjan kuvassa olevan vaasin selkeä ja puhdas ilme. Taiteilijan tyyli inspiroi minua, sillä itse lähden helposti työskennellessäni ajautumaan liian runsaaseen pintaan ja värien käyttöön, joka saattaa tehdä lopputuloksesta tunkkaisen. "Vähemmän on enemmän" sanonta, joka on hyvä pitää toisinaan mielessä tasapainoisen tuloksen luomiseksi. Kiinnostustani Sue Dyerin tuotantoa kohtaan lisäsi vielä se, että Dyerin käyttämien työskentelytekniikoiden lähtökohdat ovat myös itselleni tuttuja sekä mieleisiä. Näitä tekniikkoja kehittäen, Dyer on muokannut itselleen ominaisen tavan

käyttää niitä. Sue Dyer on kertonut avoimesti tekniikastaan, ja on mielenkiintoista päästä tutustumaan itseänikin kiinnostaviin tapoihin Dyerin tuotannon ja perspektiivin kautta.

Kuva 8. Kuvitettuna Sue Dyerin tekniikkaa Jo Connelin kirjasta *The Potter's guide to ceramic surfaces* (Connell, 2002, s. 51)

Kuva 9. Sue Dyerin teos (Connell, 2002, s. 51).

2.3.2 Rut Bryk

Rut Bryk tunnetaan mittavan uran luoneena keramiikkataiteilijana. Brykissä minua inspiroi hänen kykynsä kertoa tarinaa ja ilmaista tunnelmaa, itselleen ominaisen tyylin sekä tekniikan avulla. Brykin väriikkaat työt ovat täynnä mielenkiintoisia yksityiskohtia sekä ajatuksia herättävää symboliikkaa. Pienistä yksityiskohdista koostuvat valtavat teokset kertovat sinnikkyydestä ja kärsivällisyydestä, mutta myös intohimosta taideilmaisumuo- toa sekä materiaalia kohtaan.

Lumoavan tarinan ja tunnelman ilmaisun lisäksi minua kiehtoo Rut Brykin työtekniikassa näkyvä valtava elinkaari, jonka myötä tulee esiin myös Brykin mittava työura. Graafikoksi valmistunut Bryk aloitti työskentelyn kera- miikan parissa Arabian taideosastolla vuonna 1942, vailla minkäänlaista aiempaa kokoemusta materiaalista (Kalha, 2016, s. 50). Bryk valmisti kuva- aiheisia laattoja, jotka yleistyivät siihen aikaan seinille tarkoitetuksi kuva- taiteeksi kehystettyjen taulujen tilalle. Mielestäni Rut Bryk olikin ennen kaikkea kuvataiteilija, jolle keramiikka toimi pohjana kuvien myötä esiinty- vän tarinan kerronnassa.

Rut Bryk aloitti Birger Kaipiaisen opettamalla tekniikalla, jossa kuvio maa- lataan tinalasitteelle ja kuvan tyhjä pinta raaputetaan pois. Bryk käytti Kai- piaisalta oppimaansa tekniikkaa viisi vuotta, jonka jälkeen Bryk vaihtoi tek- niikkaan, joka muistuttaa graafikolle ominaista työskentelytapaa. Uudessa tekniikassaan kuvio kaiverretaan peilikuvana kipsilevyn pintaan, josta se painetaan savelle. (Kalha, 2016, s. 51, 112) Väreinä hän käytti väri lasitteita, joka tekee tekniikasta melko haasteellisen. Lopullisen värin ja pinnan muo- dostumisen näkee esineessä vasta lasituspolton jälkeen, ja tämä saattaa tuottaa kärsivällisyyttä vaativia yllätyksiä. Itse koen lasitteiden tuoman jän- nityksen olevan yksi parhaista asioista alalla. Vaikka tulos tuottaa välillä pettymyksen, on uunin avaaminen lasituspolton jälkeen aina yhtä jännit- tävää. Suuren opin saamme kuitenkin myös epäonnistumisen myötä.

Rut Brykin töiden aiheet, väri ja muotokieli kulkevat jossain määrin aika- kausiin liitettävien tyyli maailmojen mukaisesti. Rut ei koskaan halunnut avata töidensä aihemaailmaa, mutta monet kuva-aiheet ovat olleet yhdis- tettävissä Brykin omaan elämään (Kalha, 2016, s. 5). Myös ihmiselle omi- nainen henkinen kehitys tulee esiin töiden elinkaaren myötä. Sadun omai- set ihmisaiheet vaihtuivat asetelmiin ja myöhemmin esittävien kuva-aihei- den rinnalla alkoi kulkea geometrisia muotoja, jotka muodostivat suuria mosaiikkiseinäreliefejä.

Kuva 10. Oikealla Hiustenleikku n. 1947 (Kalha, 2016, s. 73)
Vasemmalla Venetsialaiset palatsit -sarjaa, 1953. Collection Kak-
konen (Kalha, 2016, s. 131).

Kuva 11. Ahmedabad II, 1968 (Kalha, 2016, s. 267).

2.3.3 Grayson Perry

Kuva 12. Grayson Perry (Yorkpress, n.d.) poseeraa *We've Found the Body of Your Child* -nimisen teoksensa vieressä.

Grayson Perry on menestynyt englantilainen taiteilija, jonka tuotantoon olen tutustunut ensimmäisen kerran jo ennen opintojeni aloitusta. Muotoilun sekä niissä esiintyvän aihemaailman kontrasti herättivät heti mielenkiintoni. On hyvin todennäköistä, että juuri Perryn tapa hyödyntää keramiikkaa taiteensa ilmaisussa saivat minutkin kiinnostumaan alan mahdollisuuksista.

Valtaosa Perryn keramiikkatuotannosta koostuu suurista ruukuista. Ensi vaikutelmaltaan ruukkujen muotokieli vie ajatuksen perinteiseen historialliseen saviruukkuuotantoon, kunnes kuvamaailman kautta huomaakin viestin olevan jotain aivan muuta. Perinteisen koristelun sijaan ruukkujen pintaan esimerkiksi kaivertamalla, värjätyllä savilietteellä ja siirtokuvilla tehty aihemaailma käsittelee seksuaalisuutta, sukupuolta, identiteettiä, sosiaalista asemaa ja uskontoa (Kiasma, 2018; Bloomberg, 2015). Klassisen muotoinen saviruukku antaa taiteelle tilaa tulla huomioiduksi. Aihemaailman lisäksi Grayson Perryn teoksista erottuu tunnistettava kädenjälki, vaikka värimaailma, sommittelu, tekniikka ja kuvaustapa saattavat vaihdella eri teoksissa. Kuva-aihe on saatettu sommitella kokonaisuuden kattavaksi tilaksi tai maisemaksi, ja ne sisältävät paljon pieniä yksityiskohtia. Joskus aiheet puolestaan ovat sijoitettu satunnaisen oloisesti, erillisiksi kuviksi ympäri ruukkuu. Sanoman tuomiseksi teoksiinsa, Perry käyttää paljon myös tekstiä sekä kuviosymboleja. Osa teoksista on hauska tavalla yh-

distetty perinteiseen ruukkujen koristelutekniikkaan ruukun ympäri kulkevan, leimasintekniikalla tehdyn ornamenttikuvionauhan avulla, joka toistaa Perryn käsittelemää aihe maailmaa. Keramiikan koristelussa leimasinta käytetään kosteaan saveen, jolloin leimasimella painettu kohokuvio muodostaa uran pehmeän saven pintaan.

Grayson Perryn taiteessaan käsittelevät aiheet ja suora esitystapa saattavat olla joillekin shokeeraavia, mutta taiteilija itse on sanonut, että se ei ole hänen tarkoituksensa, vaan ”Sellaiset aiheet kuin seksi, sota ja sukupuoli ovat osa minua ja kiehtovat minua. Tunnen, että minulla on niistä jotakin sanottavaa.” (Kiasma, 2018)

Grayson Perry on antanut hyvin julkisen kuvan elämästään ja taiteestaan. Perryn ihmisläheinen ja lempeä asenne tekee mielestäni hänen rohkeasta taiteestaan helpommin lähestyttävämpää. Avoin tarina aihepiirien taustalla lisäävät mielenkiintoa teoksiin ja on ajatuksia herättävää. Taidekeramiikan lisäksi Perry tekee valtavia seinävaatteita sekä valutöitä muun muassa valuraudasta ja pronssista. Grayson Perry tunnetaan myös palkittujen tv-sarjojen tekijänä ja Clairesta, joka on hänen naispuoleinen alter egonsa. (Kiasma, 2018)

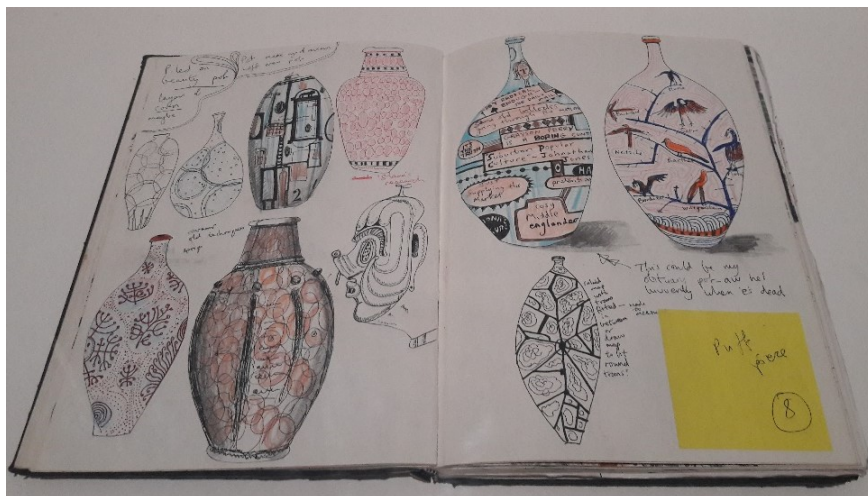
Tutustuin lähemmin Grayson Perryn tuotantoon Nykytaiteen museo Kiasmassa, jossa Perryn Kansanviisautta-niminen näyttely oli esillä 13.4 – 2.9. 2018. Näyttely käsitteli muun muassa ihmisten suhtautumista poliittisiin kysymyksiin.

Kuva 13. Näyttelystä ottamani kuvan ruukku on saanut aiheensa Brexitistä. Kuvan taustalla näkyy Comfort Blanket -niminen seinävaate, jota koristaa englantilaisille tärkeät kasvat.

Kuva 14. Grayson Perryn keraaminen ruukku - The Existensial Void.

Kuva 15. Näyttelyssä oli esillä myös Perryn luonnoskirjoja, joista kuvassa on yksi.

3 MATERIAALI- JA PINTATEKNIKKAKOKEILUT

Tärkeimpänä tiedonhankintamenetelmänä projektissa toimi oma prosessi. Ensimmäiset suuntaa antavat tavat valokuvien ilmaisulle pintatekniikoiden avulla alkoivat hahmottua jo pintatekniikkakokeiden alussa. Tulosten analysoinnissa ja pintatekniikoiden suunnittelussa apuna toimi tekemieni koe-palojen lisäksi kirjallinen ja kuvallinen dokumentointi prosessin vaiheista.

Valitsin pintatekniikkakokeisiin menetelmiä, jotka koin teknisesti ja visuaalisesti toimiviksi opinnäytetyöni tekemiseen. Valintaan vaikutti myös niiden sopivuus tulevaisuuden yrityksen toimintaan sekä studiotyöskentelyyn. Tein pintatekniikkakokeita raapetekniikalla, upotuskoristelulla, monotyypialla, patinoinnilla sekä vahaa käyttäen apuaineena pintatekniikan tekemisessä.

Aloitin pintatekniikkakokeilut tekniikoiden tekemiseen soveltuvien työkalujen kartoittamisella. Käytössäni oli erilaisia kaivertamiseen tarkoitettuja koukkuja, piikkejä sekä silmukkarautoja. Tein kokeiluja käytössäni olevien väriaineiden levittämisestä savipintaan. Pienen maalaustelan avulla sain levitettyä engobea tasaisen kerroksen nopeasti, mutta levittämiseen käytetyn telan sieneni imi paljon nestemäistä väriainetta, jonka puristaminen talteen oli hankalaa. Väriaineiden levittäminen sienellä töpöttäen oli hitaampi, mutta taloudellisempi menetelmä. Töpöttäessä, värin käytön määrällä pystyi määrittelemään pinnan värin tasaisuutta. Väriaineita voi levittää myös eri kokoisilla siveltimillä, jotka jättävät viivamaisia jälkiä siveltyyn pintaan.

Kuva 16. Vasemmalla kaivertamiseen soveltuvia työkaluja, oikealla engoben levittämistä maalaustelalla.

3.1 Raapetekniikkakokeilu

Menetelmä perustuu kuvion muodostamiseen värjättyyn pintaan raapimalla, joka viittaa myös tekniikan nimeen. Engobe soveltuu hyvin raapetekniikan pohjaväriksi, kun työskennellään raa'an saven parissa. Saven koostumuksesta ja tekniikassa käytetystä välineestä riippuen, raapetekniikalla voi tehdä engoben pintaan pikkutarkkaakin piirtoviivaa. Väri piirtokuvilla tulee esiin raavitun massan väristä. Värillisen kuvion muodostaminen on myös mahdollista, kun työstettävä pinta tehdään esimerkiksi kahdesta tai kolmesta erivärisestä engobesta, joka tekee tekniikasta monipuolisemman. Menetelmää kutsutaan sgraffitoksi, joka tulee italian kielisestä sanasta raaputtaa (Mattson, 2003).

Kokeillessani raapetekniikkaa erivärisistä engobekerroksista muodostettuun pintaan huomasin, että työskentelyn tulee olla varovaista, jotta työkalu ei pureudu liian syväälle. Raapimiseen soveltuu laakeampi pintainen työkalu kuten esimerkiksi silmukkarauta. Terävä työkalu pureutuu helposti värikerrosten läpi, jolloin pohjamassan väri tulee esiin. Oikean tekniikan oivaltaessa, menetelmän avulla voi kuvata monimuotoisia pintoja, kun pinnan alta raavitut värikerrokset tuovat ilmaisuun syvyyttä. Samotittomaan saveen tehdyn raapetekniikan jälki miellytti minua enemmän, kuin samotilliseen. Hienojakoisemman saven pinnassa raapejälki oli tasaisempi ja tarkempi. Samotittoman saven käyttö, etenkin kerrostuksellisessa raapetekniikassa oli myös työskentelyn kannalta helpompaa. Samotillinen savi sopii tekniikkaan karkeampaa pintaa hakiessa.

Kuva 17. Kuvassa raapetekniikkakoe pala kerroksittain levitettyyn engobepintaan sekä silmukkarauta, jolla laakeammat raapejäljet ovat tehty.

3.2 Upotuskoristelukokeilu

Upotuskoristelussa saven pintaan tehty viiltokuvio täytetään värillisellä massalla tai lietteellä. Väriaineen kuivuttua, kohta tasoitetaan metallisella lastalla, jolloin kuviopinta tulee esiin. Tekniikka toimii parhaiten, kun värisaven sekoittamiseen käyttää samaa savea, kuin mihin kuviopinnan muodostaa. (Mattison, 2003)

Upotuskoristelun avulla esineisiin voi valmistaa terävälinjaisia viivakuvioita tai merkkejä. Tekniikalla tehtyyn jälkeen vaikuttaa myös saven koostumus. Karkeampaan massaan tulee karkeampaa viivaa, kuin hienojakoisempaan massaan tehdyt upotuskuviot ovat puolestaan ilmeeltään terävämpiä.

Tekniikkaa keramiikkatuotannossaan käyttää myös Sue Dyer, jonka esittelin minua inspiroivista taiteilijoista kertovassa luvussa (2.3.1 s. 12). Sue Dyer käyttää töissään posliinia, jonka hienojakoisessa koostumuksessa upotuskoristelun jälki on tarkkaa ja terävälinjaista.

Kuva 18. Upotuskuviotekniikka vaiheittain (Connell, 2002, s. 74)

Tein materiaalikokeilujen yhteydessä muutaman koepalan tekniikalla. Koepalojen tarkoitus oli kokeilla tekniikan valmistamista käytännössä, joten tyydyin värisavena käyttämään engobe. Tekniikka, jossa saven koostumuksella on iso merkitys, toimi myös hyvänä apuna savien tutkimisessa. Koin tekniikan helpommaksi valmistaa samotti pitoisella savella. Nopeammin kuivuvan saven pinnasta värilietteen sai tasoitettua hyvin, kun puolestaan posliinin pintaan engobe tarttui lujaa. Tekijään saattaa vaikuttaa myös pohjana käytetyn saven ja engoben koostumusten eroavaisuudet sekä liian lyhyt kuivumisaika ennen upotuskuvion tasoittamista.

Kuva 19. Tekemäni upotuskoristekokeilu samotillisella savella (1112), sininen engobe, koepalan vasemmassa reunassa kiiltävälasite WKL 101, keskellä ei lasitetta ja oikeassa reunassa mattalase WKL 137

3.3 Monotypiakokeilu

Monotypia yhdistetään tyypillisesti taidegrafiikan tekemiseen, mutta menetelmää voi käyttää sovelletusti myös muissa materiaaleissa. Itse olen tutustunut tekniikkaan kankaanpainon myötä muotoilunkoulutuksessa suorittaessani kurssin Digitaalinen suunnittelu ja pinta. Kankaanpainossa käytin monotypian tekemiseen piirtoheitinkalvoa, jonka kautta sen pintaan siirtyvä painoväri siirrettiin kankaan pintaan.

Keramiikan pintatekniikoiden tekemisessä kokeilin monotypian käyttöä engobeilla. Pohjana värin siirtoon kokeilin sanomalehteä, kangasta (vasemmalla, kuva 20) sekä kankaanpainossakin käyttämäni kalvoa (oikealla, kuva 20). Värin levittämiseen käytin sivellintä. Monotypiakokeiluissani keskityin enemmän laajempiin pintoihin ja pintakuvion rakenteen muodostamiseen, kuin menetelmän käyttöä viivapiirustuksen tekemiseen. Monotypian käyttö sanomalehden avulla muodostaa rosoisen pinnan, jossa väri säilyy intensiivisenä. Käyttäessä kangasta monotypiaan, kangas tulee kastella ennen värin levittämistä. Kuiva kangas imee engoben itseensä, jolloin värin tarttuvuus on huono ja engoben hukkaprosentti kasvaa. Kankaan rakenne vaikuttaa siirretyn kuvion pintaan, jota voi käyttää tehostavana tekijänä pinnan muodostamisessa. Kangasta käyttäessä monotypiaan, värin intensiivisyys on hieman sanomalehden käyttöä heikompi.

Eniten monotypiassa käyttämistäni värinsiirtomateriaaleista minua miellytti kalvo, jonka käyttöön monotypiassa tutustuin jo kankaanpainon yhteydessä. Piirtokuvion siirtäminen kalvon kautta olisi haasteellista, sillä kalvon avulla siirretty väri leviää arvaamattomasti saven pintaan. Suurempaa kuviopintaa tavoitellessani menetelmä puolestaan soveltui hyvin. Kalvon alla lähes hallitsemattomasti leviävä väri toi kokonaisuuteen sattumanvaraisuutta ja epäsäännöllisyyttä, jota kaipasin. Kalvolle levittäessä engobe kuroutuu kasaan, mutta muodostuu laajemmaksi alueeksi taas saven pintaan siirtäessä.

Kuva 20. Kuvassa kokeiluja monotypiasta kostean kankaan sekä kalvon avulla.

3.4 Patinat

Patinointi menetelmä perustuu siihen, että keramiikan pintaan siveltyä tai töpötettyä väriainetta pyyhitään esimerkiksi kostealla sienellä levittämisen jälkeen (Mattison, 2003, s. 218). Väriainetta pyyhkiessä tasaisuuden voi määrittellä tarpeen mukaan, joka mahdollistaa myös eri valöörien (värin tummuusaste) käytön värjättyssä pinnassa. Uriin ja muihin epätasaisiin kohtiin väri tarttuu voimakkaammin. Patinointiin voi käyttää esimerkiksi pigmenttejä, oksideja, engobea tai alilaseiväriä. Käytin patinointiin kolmea eriväristä seosta, joiden reseptit (taulukko 2) löytyvät koulumme opiskelijoiden käytössä olevasta materiaalikirjastosta. Valmistamani patinaseosten pohja sekoitettiin tinaoksidista ja liidusta, joiden väriaineeksi lisättiin eri oksideja.

Taulukko 2. Patinaseosten reseptit

Pohja +	Tinaoksidi	64 %
	Liitu	36 %
Ruskea	Mangaanioksidi	4 %
Punainen	Rautaoksidi	4 %
Sininen	Kromioksidi	2 %
	Kobolttioksidi	2 %

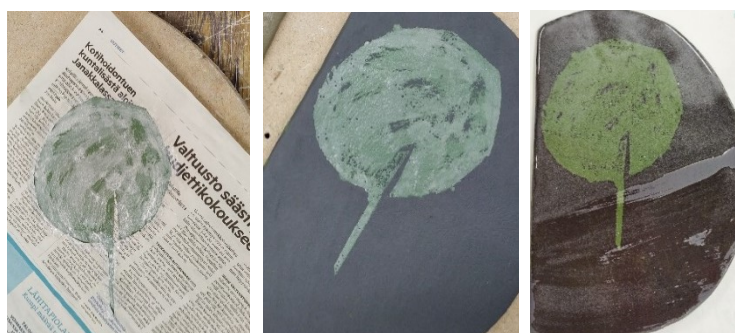
Kuva 21. Koepala patinointiin käyttämäni seoksien sävyistä.

Sävyn lisäksi testasin koepalassa (kuva 21) polton ja lasitteen vaikutusta koepalaan. Siveltimen veto koepalan keskeltä alareunaan on tehty koepalaan ennen raakapolttua ja siveltimen veto vastaavalla patinaseoksella koepalan keskeltä kohti yläreunaa on tehty raakapolton jälkeen. Kokeilussa huomasi, että sen vaikutus, onko patina levitetty pintaan ennen vai jälkeen raakapolton, on lähes olematon. Koepalassa on käytetty kiiltäväpintaista lasitetta sekä ylä-, että alareunassa. Keskelle koepalaa olevan alueen jätin lasittamatta. Koepalan oikeassa reunassa näkyy, kuinka rautaoksidilla värjätyn koepalan sävy on palanut lasitteen alta pois, joka tulee huomioida patinan käytössä. Keskimmäisen siveltimen vedon värjäävänä oksidina on käytetty mangaanioksidia sekä oikeassa reunassa väriä tuo kromi- ja kobolttioksidit. Oksidien käytössä suojautuminen on tärkeää, sillä pölyvinä ne ovat haitallisia aineita.

3.5 Vahan käyttö pintatekniikoissa

Vahaa voi käyttää keramiikan pintatekniikoiden tekemisessä eri vaiheissa. Sen käyttö perustuu tiettyjen alueiden peittämiseen. Levitettyinä nahka-kuivan saven pintaan, vahattu kohta hylkii engobeaa. Raakapoltetun esineen pintaan levitettyllä vahalla voi estää lasitteen tarttumisen tietyille alueille. (Mattison, 2003, s. 148) Vahojäätymistä löytyy joko pois revittäviä tai sellaisia, jotka palavat pois esineen poltossa.

Tein koeversion saven pintaan jätettävällä vahalla. Levitin vahan paperisabluunaa apunani käyttäen engobekerrosten väliin, jolloin vaha hylki päällimmäisen kerroksen kuvion alueelta. Levittäessäni vahan jätin pieniä, satunnaisia kohtia vahaamatta, tavoitteena elävöittää pintaa. Myös engobesta jää muutamia pisaroita hylkivälle pinnalle, joka sopi toivomaani tulokseen. Mikäli tämän lopputulokseltaan hieman epätasaisen jäljen haluaa välttää, tulee käytettävän vahan olla pois revittävää laatua.

Kuva 22. Kuvasarja vahan kokeilusta apuaineena pintatekniikassa. Oikealla vaha levitetty paperisabluunan läpi koepalaan vihreän engobe kerroksen päälle. Keskellä vihreän engoben ja vahatun kuvan päälle on levitetty musta engobe. Viimeisessä kuvassa koepala lasituspolton jälkeen.

4 PINTATEKNIKKAKOKEILUT VALOKUVIEN ILMAISUSSA

Materiaaleja ja pintatekniikoita tutkiessani, aloitin melko pian sovelta-
maan tekniikoiden käyttöä valitsemieni valokuvien ilmaisuun. Värimaail-
man lisäksi, valokuvista nousi esiin tiettyjä kiinnekohtia, jotka koin tärkeiksi
elementeiksi kokonaisuudessa. Aloin pohtimaan kuvien alueita pintoina ja
rakenteina. Kokonaisuudet saivat liukua kauemmaksi esittävästä kuvauk-
sesta, sillä tärkeämpää oli tavoitella kuvaushetkellä vallinnutta tunnelmaa.

Koepaloja tehdessä huomasin pintatekniikalla olevan merkitystä kuvan
tunnelman luomisessa. Tekniikoita vaihdellen voi muokata kuvan ilmettä
pehmeistä, sulavista linjoista karkeampaan ja terävämpään ilmaisuun. Tek-
niikoita yhdistellen kokonaisuuksia saa elävöitettyä ja luotua kokonaisuuk-
siin enemmän ulottavuutta. Suurimmassa osassa pintatekniikka kokeiluis-
tani käytin pohjana samotitonta puoliposliinia, mutta kokeilin osittain
myös vastaavaa samotillista savea, jolloin pystyin havainnoimaan save-
vaikutusta tekniikkaan. Lasitteena koepaloissa toimi kiiltäväpintainen kir-
kas lasite.

4.1 Pintatekniikkakokeiluja kuvasta Valkoinen maisema

Valkoisen maiseman (kuva 3) kiinnekohtana pidän kuvan keskellä, vasem-
massa reunassa olevaa niemeä, jonka puut rikkovat kuvan sumuista taus-
taa. Utuiset tapahtumat näkyvät, kuin paksun lasin takaa, joka antaa vai-
kutelman, että olisivat kaukana saavuttamattomissa. Kuvaan tutustuessani
menetelmien avulla, koin myös veneellä ja taivaanrannalla olevan kuvassa
vaikuttava merkitys. Vene kertoo kuvan katsojalle tarinaa ja taivaanrannan
myötä pääsee mukaan kuvan tilaan. Värimaailmaksi riittää puoliposliinin
pohjavärinä toimiva valkoinen, sekä musta engobe, jonka valööriä voi
muokata värikerroksen koostumuksen avulla.

Tein kuvasta koepaloja eri savilaatuja sekä pintatekniikoita vaihdellen. Ko-
keilin kuvan ilmaisua raapetekniikalla, mutta koin tekniikalla luodun il-
meen olevan liian terävä tavoittelemani pehmeän pinnan luomiseen. Ko-
keilin raapetekniikkaa (kuva 23) samotittomaan puoliposliiniin sekä samo-
tilliseen puoliposliiniin, joka teki raapetekniikan jäljestä hyvin karkean.

Monotypia toimi kuvan ilmaisuun raapetekniikkaa paremmin. Tein kuvasta
monotypiakokeen käyttäen kostutettua kangasta värin siirtämiseen (kuva
24). Savena koepalassa on samotiton puoliposliini. Monotypiaa käyttäessä
on huomioitava kuvan kääntymisen peilikuvaksi.

Parhaiten kuvan ilmaisumenetelmistä mielestäni toimi sekatekniikka (kuva
25), jossa käytin engoben levittämiseen sivellintä ja sientä. Rikoin sivelti-
men jälkeä lyhyin, terävin raapejäljin. Levitin taivaan alueelle engobea tö-
pöttäen sienellä. Kuvan taivaan utuisuutta korostin vielä engobepintaa pa-
tinoiden.

Kuva 23. Raapetekniikkakokeiluja kuvasta Valkoinen maisema. Vasemmalla samotillinen puoliposliini 1112. Oikealla samotiton puoliposliini 1100.

Kuva 24. Monotypiakokeilu kuvasta Valkoinen maisema.

Kuva 25. Koepala sekatekniikalla käyttäen sivellin työskentelyä ja patinointia, joka toimi hyvin samotittoman puoliposliinin kanssa.

Kuva 26. Koepala lasituspolton jälkeen

4.2 Pintatekniikkakokeiluja kuvasta Talviaamun vieras

Olellaisena tekijä kuvassa talviaamun vieras (kuva 4) on mielestäni taivas, jonka vuorokauden aika ja hetkellä vallinnut sääilmiö ovat värjänneet oranssin sekä sinertävän sävyin. Kiinnekohtana kuvassa toimii varjoisa metsän reuna, rajaten taivasta ja luoden kontrastia kuvaan.

Kokonaisuutta lähdin tavoittelemaan sekatekniikalla, engobea ja patinointia yhdistellen. Valmistamieni patinoiden värimaailman valintaan tämän

kuvan vaikutus oli suurin. Kuvan taivaan vivahteikkaan ja maalauksellisen pinnan luomiseen patinointi on ominainen. Taivaan kuvaamiseen olin suunnitellut myös sinistä engobeaa, jonka käytön suljin pois, ilmaisuun sopivamman patinan sinisen sävyn rinnalta. Patinana käytin valmistamiani punaista ja sinistä seosta (kuva 21), jonka pyyhin kostealla sienellä keventääkseni värien tuomaa ilmettä. Kokeilin patinointia kuvan ilmaisussa polttamattomaan koepalaan sekä raakapolttettuun koepalaan, vaikka aiemmassa koepalassa (kuva 21) kävi ilmi, että tekijällä ei ole vaikutusta patinaseoksen lopputulokseen. Halusin kuitenkin kokeilla, onko sillä teknisiä vaikutuksia pintatekniikan tekemisessä. Kokeilun myötä huomasin, että patinan pyyhintä on helpompaa raakapolttetusta pinnasta, jolloin myös saven pinta kestää pyyhkimisen paremmin.

Tein raapetekniikalla kokeilun (kuva 27), jossa tumman alueen kuvaamiseen levitin engoben koko koepalan alueelle. Lähdin muodostamaan engoben pintaan elementtejä metallisella siklillä, koukulla ja silmukkarauudoilla raapien. Patinoinnin tein koepalaan jo ennen raakapoltttoa (kuva 28). Lasitin koepalan alaosan tumman alueen kastamalla ja yläosan patinoidun alueen harvalla siveltimellä, pyrkien jättämään pintaan lasittamattomia kohtia. Lasituspolton jälkeen huomasin kuitenkin, että lasitettua aluetta oli pinnassa liikaa, jolloin punaisen patinan määrä oli jäänyt koepalassa heikoksi (kuva 29).

Kuva 27. Koepala kuvasta Talviaamun vieras raapetekniikalla.

Kuva 28. Koepala patinoinnin jälkeen, jonka tein jo ennen raakapoltttoa.

Kuva 29. Koepala lasituspolton jälkeen.

Kokeilin kuvan Talviaamun vieras ilmaisua myös tekniikalla, jossa tumman alueen kuvaamiseen käyttämäni mustan engoben levitin sienen ja paperisen sabluunan avulla (kuva 30). Revin sabluunan reunan, pyrkien kuvaamaan puiden muodostamaan rosoista rajaa ilmaisussa. Levitin mustaa engobea myös varovasti sienellä töpöttäen taivaan alueelle, jonka sävyn häivyttin kevyesti sormen avulla (kuva 30). Patinoin koepalan raakapolton jälkeen (kuva 31). Lasittamisessa käytin samaa tekniikkaa, kun raapetekniikalla tekemässäni koepalassa. Kiinnittäen huomiota lasitetta sivellessä taivaan punervaun kohtaa, jossa on väriaineena rautaoksidilla värjätty patina, joka palaa pois lasitetuista kohdista.

Kuva 30. Koepala kuvasta Talviaamun vieras, jossa engoben levittämiseen käytin sientä ja paperisabluunaa.

Kuva 31. Vasemmalla koepala patinan siveilyn jälkeen ja oikealla kuva koepalasta, jossa patina on pyyhitty kostealla sienellä.

Kuva 32. Koepala lasituspolton jälkeen

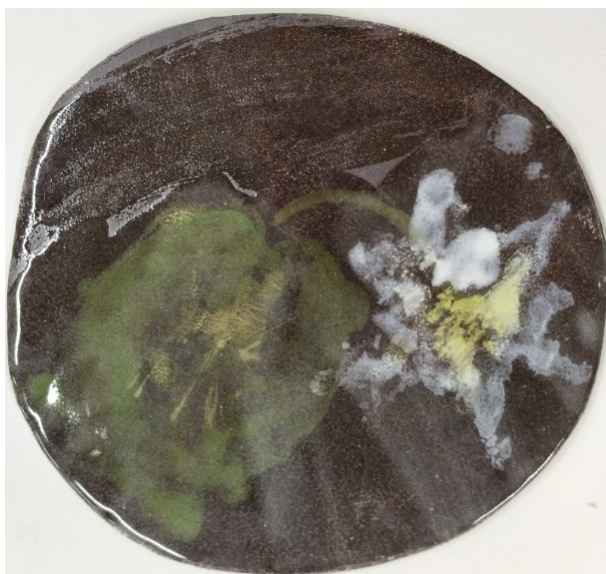
4.3 Pintatekniikkakokeiluja kuvasta Veden liljat

Pirteässä ja iloisessa kuvassa Veden liljat (kuva 5), nousee esiin tumman pohjan ja värikkään kasvillisuuden välinen kontrasti. Tumma tausta herättää eloon kasvien värit ja rajaa niiden muodot. Kasvien asetelman tulee olla luonnollisen satunnainen. Tausta syntyy mustalla ja kasvien lehdet vihreällä engobella. Valkoisella engobella saa tehtyä lumpeen kukkia, jopa mustan engoben päälle, sillä värillä on osittain peittävä ominaisuus. Keltainen alilasite tuo lisää väriä kokonaisuuteen, kukkien keskustaa kuvaavana elementtinä.

Koepaloja tehdessäni huomasin kuvan taipuvan moneen erilaiseen pintatekniikkaan, joista parhaimpana mainitsisin kalvon avulla tehdyn monotypian, sillä sen avulla sain tuotua ilmaisuun toivomaani leikkisyyttä sekä luonnollista sattumanvaraisuutta. Ilmaisua korostaakseni lisäsin monotypialla tehtyyn koepalaan väriä myös siveltimellä (kuva 33). Lasitin koepalan alaosan kastamalla ja koepalan yläosaan kokeilin lasitteen levittämistä siveltimellä (kuva 34).

Kuva 33. Monotypialla tehty koepala kuvasta Veden liljat.

Kuva 34. Kuvassa koepala lasituspolton jälkeen.

Tein kuvasta koepaloja vahaa apuna käyttäen (kuva 22) ja raapetekniikalla. Molemmat menetelmät olivat mielenkiintoisia, niin ilmeensä, kuin valmistamisensakin puolesta. Raapetekniikassa käytin engobeja kerroksittain, laittaen vihreän engoben mustan alle. Kevyesti mustan engoben pintaa rapsuttamalla, esiin sain vihreän engoben sävyjä. Raapimalla pintaa aavistuksen syvemmältä, esiin tulee savimassan vaalea sävy. Samotiton puoliposliini koepalan pohjana helpotti tasaisempien raapekerrosten tekemisessä (kuva 35).

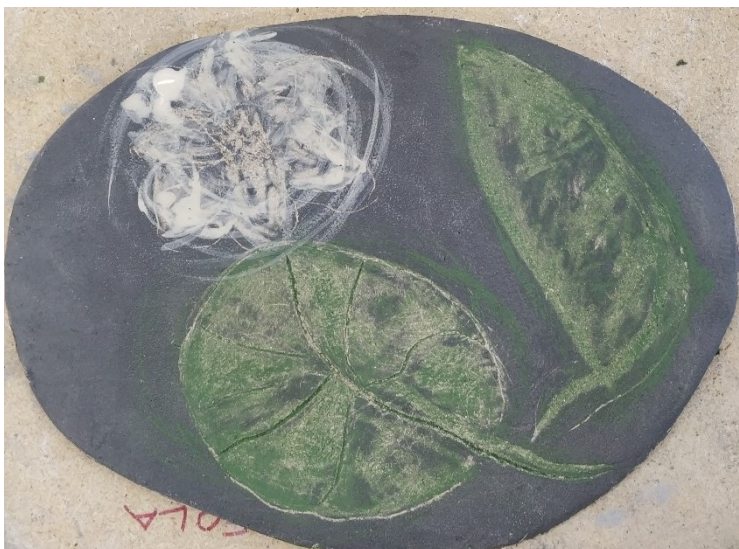
Kokeilin kuvan ilmaisia raapetekniikalla myös samotilliseen puoliposliiniin (kuva 37). Levitin koepalassa engobeja vain yhden mustan värikerroksen, jonka päälle tein raapetekniikalla kuvioita. Sivelin raapetekniikalla tehdyn jäljen päälle vihreää ja valkoista engobeja, peittäen esiin raavitun savin pinnan. Lisäsin koepalaan keltaista alilaseväreä ennen koepalan lasittamista. Lasitteena koepalassa käytin kiiltäväpintaista lasitetta, jonka levitin osittain harvalla siveltimeillä (kuva 38). Kuvasta Veden liljat, raapetekniikalla tekemiäni koepaloja verraten, huomasin vihreän engoben sävyn olevan huomattavasti syvempi kerroksittain tehdyssä koepalassa (kuva 35), kuin yhteen kerrokseen tekemässäni raapetekniikkakokeilussa (kuva 37), jossa vihreän engoben sivelin raapetekniikalla tehdyn jäljen pintaan.

Kuva 35. Raapetekniikalla tehty koepala kuvasta Veden liljat. Koepalassa vihreän engoben päälle on levitetty musta engobe.

Kuva 36. Koepala lasitettuna. Koepalan oikea reuna halkeamasta eteenpäin on lasittamaton.

Kuva 37. Koepala raapetekniikalla yhteen värikerrokseen tehden.

Kuva 38. Koepala lasituspolton jälkeen.

5 MALJAKKOMUODON SUUNNITTELU JA VALMISTUS

Suunnittelin maljakkomuodon pintatekniikoiden esittämistä varten, jotka kehitin valokuvien ilmaisuun opinnäytetyössäni. Muodosta valmistin kipsisen prässimuotin, joka mahdollistaa muodon toistamisen useampaan kertaan. Tavoitteenani oli suunnitella muoto, jonka päästävyys sallii muodon prässäämisen kaksiosaisella muotilla.

Tähän asti olin pystynyt tekemään pintatekniikkakokeilut laakean savilevyn päälle, mutta esineiden valmistamisessa pintatekniikat piti tehdä valmiiksi rakennetun esineen pintaan. Aluksi suunnittelin vaihtoehtoa, että olisin valmistanut tukimuotin maljakon kappaleille, jonka avulla olisin voinut tehdä pintatekniikat saven pintaan jo ennen esineen prässäämistä. Suljin vaihtoehdon kuitenkin pois, jotta pinta ei vioittuisi prässäämisessä ja saumakohtien viimeistely olisi helpompaa.

Aloitin suunnittelun nopein luonnoksina (kuva 39). Ilmaisun pohjana toimivan maljakon muodon tuli olla selkeä, mutta kaipasin siihen taiteellista elävyyttä ja hillittyä epäsymmetriaa. Pohtiessani maljakkomallia, näin sen kuin tauluna teokselle. Muodon suunnittelussa pyrin huomioimaan, että esineen pinnassa on laakeaa tilaa pintatekniikoiden valmistamiselle. Kokonaisuuksissa oli myös huomioitava maljakkomuodon ja pintatekniikoiden yhteen sopivuus.

Kuva 39. Luonnoksia maljakkomuodosta

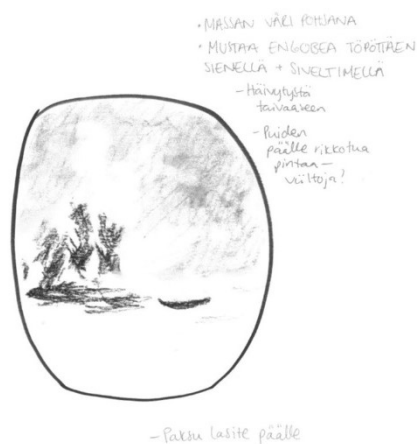
5.1 Pintatekniikat maljakkomuodossa

Päädyin maljakkomuotoon, joka on edestä epäsäännöllisen soikea ja sivuista katsottuna kapea. Pintatekniikkakoepalojen muotojen myötä muodostui jo tietynlaista suuntausta maljakon muodoille, jota voin säädellä esi-
neen korkeuden ja avoimen yläreunan muotoilun avulla. Muottiin prässäys mahdollistaa muodon korkeuden säädön, vaikka muodon prässämiseen käytetään samaa muottia. Hyödynsin muotin mahdollistavan ominaisuuden maljakoiden ilmaisussa ja suunnittelin maljakkomuodot eri korkuisiksi. Suunnittelin maljakkomuodon leveydeksi edestä noin 25 cm ja leveydeksi sivusta noin 10 cm. Kokonaisena maljakkomuodon korkeudeksi suunnittelin noin 30 cm, josta muodon pituutta voi säädellä tarpeen mukaan matalammaksi.

Suunnittelin prässimuotilla valmistettavaksi kolme maljakkomuotoa, joista jokaista valokuvaa kohden oli yksi. Valitsin tekemistäni pintatekniikkako-
keiluista jokaiselle maljakkomuodolle erilaisen menetelmän, jonka avulla ilmasin valokuvan tunnelman maljakkomuodossa. Kuvien ilmaisuun olisi sopinut useampikin vaihtoehto tekemistäni pintatekniikoista, joten valinnan suoritin sen mukaan, minkä pintatekniikan koin tukevan parhaiten valokuvan tunnelman ilmaisuun.

5.1.1 Muoto- ja pintatekniikkasuunnitelma kuvasta Valkoinen maisema

Valkoisen maiseman (kuva 3) ilmaisemiseen maljakkomuodossa valitsin sekatekniikan, jonka avulla utuinen tunnelma välittyi parhaiten tekemässäni koepalassa (kuva 26). Koepalassa käytin mustan engoben levittämiseen sivellintä sekä sientä. Koepalan päällä oli paksu kiiltävä lasite. Puita kuvaavan sivellinjäljen pintaa olin rikkonut lyhyillä raapaisuilla ja taivaan sumun kuvaamiseen kevyesti töpöttämäni engoben olin patinoinut sienellä pyyhkien. Valkoinen maisema maljakkomuodon suunnittelin noin 20 cm korkeaksi.

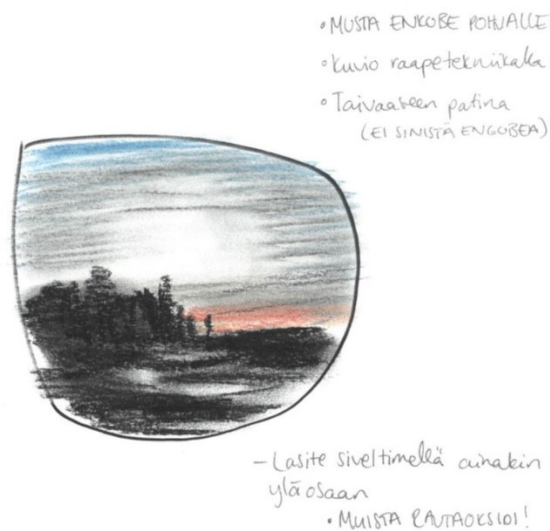

Kuva 40. Suunnitelma kuvan Valkoinen maisema ilmaisusta ja maljakkomuodosta.

5.1.2 Muoto- ja pintatekniikkasuunnitelma kuvasta Talviaamun vieras

Talviaamun vieras (kuva 4) ilmaisumenetelmäksi valitsin raapetekniikan yhdistettynä patinointiin. Pidin menetelmällä valmistamani koepalan (kuva 31) patinoidun, maalauksellisen taivaan ja tummien alueiden raapetekniikan terävän linjan kontrastista, joka luo sopivan tasapainon ilmaisuille.

Koepalassa (kuva 29) olen raaputtanut mustan engoben pintaa, muodostaen näin rajan varjoisten puiden sekä pellon ylle. Taivaan sinissä olin suunnitellut oksideilla värjätyn sinisen engoben käyttöä, mutta suljin engoben käytön pois työstäni, koska lasittamattomilla alueilla engobe olisi sävyltään lähes musta. Sinisen patinan sävyjen vivahteet pitävät taivaan puhtaana. Punertavan patinan lasittamista on välteltävä, jotta se ei pala pois. Suunnittelin maljakkomuodon Talviaamun vieras kolmesta maljakkomuodosta matalimmaksi, jonka tarkoitus on korostaa leveää maisemaa. Suunnittelin maljakkomuodon korkeudeksi noin 16 cm.

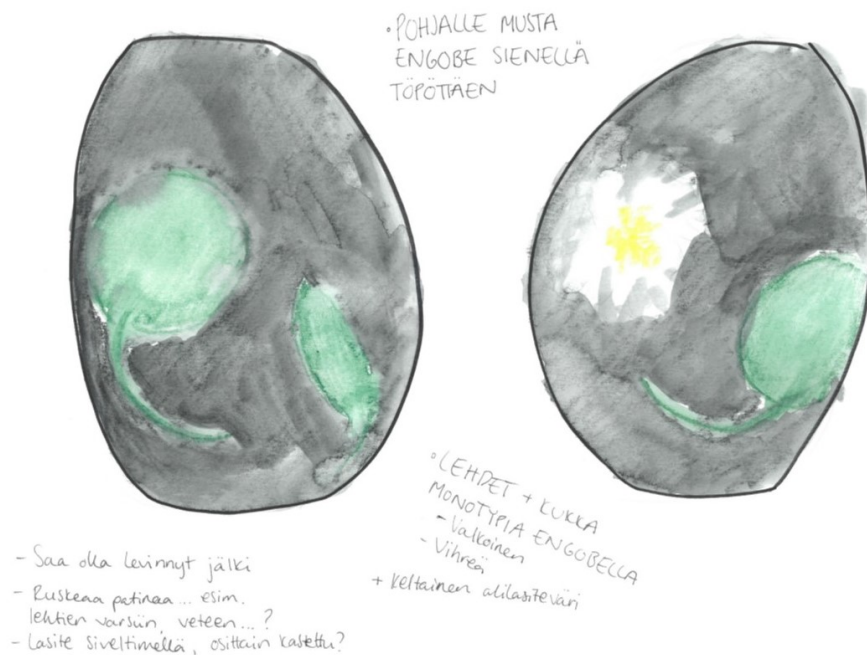

Kuva 41. Suunnitelma kuvan Talviaamun vieras ilmaisusta ja maljakkomuodosta.

5.1.3 Muoto- ja pintatekniikkasuunnitelma kuvasta Veden liljat

Veden liljat kuvan tunnelman ilmaisuun maljakkomuodossa valitsin menetelmäksi monotypian, jossa engoben siirtämiseen muodon pintaan käytetään kalvoa. Valitsin menetelmän sen avulla tulevan satunnaisen ja leikkisän pintakuvion vuoksi, joka ilmeni tekemäni koepalan myötä (kuva 34).

Teoksen pohjaväriä toimii musta engobe, jonka pinnassa on monotypialla tehtyjä, kasvillisuutta kuvaavia elementtejä. Kasvillisuuden värit saavat levitä vapaasti rajojensa ulkopuolelle. Ruskea patina antaa vivahteita pohjaan sekä kasvillisuuteen. Keltainen alilasteväri tuo väriä kokonaisuuteen. Lasitteen levittämisessä toimii sekä osittainen kastaminen, että sivellin. Kuvasta tekemissäni monotypiakoepaloissa huomasin kastamalle lasitetun pinnan korostavan monotypian synnyttämää elävää linjaa. Kolmesta maljakkomuodosta korkeimman, Veden liljat maljakkomuodon korkeudeksi suunnittelin noin 30 cm.

Kuva 42. Suunnitelma kuvan Veden liljat ilmaisusta ja maljakkomuodosta (hahmotelma maljakon molemmilta leveiltä sivuilta).

5.2 Maljakkomuotojen muottiin prässäys

Maljakkomuodot valmistetaan kahdesta osasta, jotka painetaan muottien avulla yhteen (Mattison, 2003, s.102). Saumojen jäljet saattavat jäädä näkyviin valmiissa kappaleessa, joka on huomioitava jo muotin valmistusvaiheessa. Ominaisuutta voi käyttää teoksessa myös tehokeinona, mutta työssäni pyrin häivyttämään maljakoiden kapeampiin sivuihin tulevat saumojen jäljet, kevyesti savea lisäten ja viimeistelemällä pinnan.

Laitoin maljakkomuodon pohjakohtaan savea paksumpana kerroksena lisäämään kestävyyttä ja jakamaan teoksen painoa. Painelin savea muottiin käsin (kuvassa 43 oikealla). Pinnan tasoittamisessa kuminauha oli hyvä apuväline. Turhien saumakohtien peittämiseltä välttyy, mikäli savea kaulittua koko muotin kokoisena levynä, pienempien palojen sijaan (kuvassa 43 vasemmalla). Esineen korkeuden voi määrittää jo tässä vaiheessa, tekemällä sen suoraan muottiin halutun korkuiseksi. Muotin reunojen yli tulevan savea siistin terävällä ja taipuisalla työkalulla niin, että savea reuna jäi aavistuksen muotin reunan yläpuolelle, jolloin massaa riitti puristukseen. Muodon saumat vaativat liitokset, jotta saumat ovat pysyviä. Liitokohdasta savea pinta rikotaan terävällä työkalulla ristikkäisin vedoin ja savilietteen avulla (Mattison, 2003, s. 102).

Kuva 43. Vasemmalla muotin toinen osa ja kaulittu savi, joka asetellaan muottiin. Oikealla savi muotoiltuna muotin sisäpintaan.

Kevyemmissä muoteissa, muottien yhteen puristamiseen tarvitaan apuvälineitä (esimerkiksi muotin ympärille sidottu kuminauha), mutta kookkaan muottini yläpuoli painaa saumakohtia pitävästi painonsa avulla. Tilkitsin ja huolittelin maljakoiden sisäsaumat muotin ollessa puristuksissa, sillä käteni mahtuivat tilavan muotin sisälle muotissa olevan avonaisen suuaukon kautta. Saumojen viimeistely on helpompaa, savea ollessa vielä pehmeää. Ulkosaumat viimeistelin maljakoiden prässäyksen jälkeen. Annoin esineiden olla muotissa noin kaksi tuntia, jonka ajaksi peittelin muotin muovilla, jotta savi ei kuivuisi liikaa.

Prässäyksen jälkeen, maljakko irtosi muotista vaivatta. Viimeistelyäni esineet, annoin niiden levätä muovin alla yön yli ennen pintatekniikoiden valmistamista, jotta esineiden lujuus kasvaisi käsittelyä varten.

Kuva 44. Muotista otettu esine. Kuvassa vasemmalla näkyvissä esineen saumakohta.

5.3 Pintatekniikoiden valmistus maljakkomuotoihin

Kuvien tunnelman ilmaisun maljakkomuotojen avulla käyttäen sekatekniikoita, jotka suunnittelin pintatekniikkatutkimusteni perusteella (kuva 40, 41 ja 42). Pintatekniikoiden tekeminen muotoon ei tuottanut ongelmia. Esine kesti hyvin käsittelyä ja työskentely oli melko sujuvaa, kun se eteni valmiin suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmasta huolimatta annoin tilaa myös intuition myötä tulleille valinnoille valmistusprosessissa.

5.3.1 Valkoinen maisema; ilmaisun valmistus maljakkomuotoon

Valkoinen maisema maljakkomuodon pohjaväriä toimi puoliposliinin oma sävy, joten aloitin pinnan valmistamisen mustalla engobella suoraan maljakkomuodon pintaan. Käytin sivellintä niemen ja puiden kuvaamiseen. Taivasalueelle töpötin engobea, jonka patinoisin sienellä pyyhkien, tehden väristä vaaleamman ja utuisen (kuva 45). Taivaanrannan rajan, josta alkaa jää, tein vain muutaman varovaisen sienen vedon. Rikoin siveltimellä tehtyä pintaa lyhyin raapaisuin koukkumaisella terällä, korostaakseni puiden rakennetta (kuva 46). Lasitin esineen kastamalla ja lasitetta kaatamalla.

Kuva 45. Levitin engobeja maljakkoon siveltimellä sekä sienellä, jonka pinnan häivytyin sienellä patinoiden.

Kuva 46. Rikoin siveltimellä tehtyä pintaa koukkumaisella terällä.

5.3.2 Talviaamun vieras; ilmaisun valmistus maljakkomuotoon

Talviaamun vieras maljakkomuodon pinnan pohjustin osittain mustalla engobella, käyttäen epätasaisia sivellinvetoja ja töpöttäen sienellä (kuva 47). Levitin auringon valoa kuvaavaan kohtaan keltaista alilaseväriä, jonka peitin mustalla engobella toivoen keltaisen tulevan osittain esiin raapetekniikkaa käyttäessäni. Raapiessani käytin silmukkarautaa ja laakeaa koukua, jonka reunoilla olevat terät soveltuvan myös pinnan raapimiseen. Tein koukun päässä olevan terän avulla puiden alueen muotoilun käyttäen pienempiä raapaisuja (kuva 48). Taivaan ja peltoalueen kohdassa raapaisujen linjat olivat pitkiä ja kulkivat vaakatasossa.

Kuva 47. Talviaamun vieras maljakkomuodon pohjustusta.

Kuva 48. Pinnan raapimiseen käytin koukkua ja silmukkarautaa.

Taivaan värjäämiseen maljakkomuodossa käytin patinaseoksia, jotka levitin esineeseen raakapolton jälkeen. Levittämisen jälkeen pyyhin patinaseoksia kostealla sienellä, jättäen osan siveltimien jäljistä näkyviin (kuva 49). Vihreä sävyinen patina muuttuu uunissa siniseksi. Väri kestää hyvin myös lasittamisen.

Punainen patina puolestaan palaa käyttämäni lasitteen alta kokonaan pois, joka on huomioitava lasitetta sivellessä. Lasituspolton jälkeen punainen patina muuttuu ruskeampaan suuntaa. Lasitin esineen osittain kastamalla, kaatamalla ja harvalla siveltimellä, jonka avulla pystyin jättämään punaisen patinan päälle osittain lasittamattomia alueita.

Kuva 49. Patinoitu esine

5.3.3 Veden liljat; ilmaisuuden valmistus maljakkomuotoon

Veden liljat maljakkomuodon pohjustin kauttaaltaan paksulla engobekeroksella, jonka kuivuttua aloitin vihreiden alueiden lisäämisen kalvolla tehdyllä monotypialla (kuva 50 ja 51). Kokeilin kalvon taipumista maljakon pintaa ennen värin laittoa. Muodokkaimmissa kohdissa kalvo taipuu heikomin, joka vaikutti myös isompien vihreiden alueiden asettelussa. Levitin värin kalvoon siveltimellä, jonka jälkeen siirsin kalvon avulla värin esineen pintaa, varovasti kalvon pintaa kädellä sivellen. Annoin värin levitä vapaasti rajojen yli kalvon alla, tavoitteenani tuoda kohtiin kuvan tunnelman keveyttä. Terävöitin alueita osittain monotypian jälkeen siveltimellä ja korostin kukan piirteitä keltaisen värin avulla, joka tuo myös lisää väriä kokonaisuuteen (oikealla kuva 51).

Kuva 50. Levitin engoben kalvolle siveltimellä

Kuva 51. Vasemmalla siirsin värin kalvon avulla maljakon pintaan, oikealla keltainen väri toimii tehosteena.

Raakapolton jälkeen lisäsin maljakkoon pieniä kohtia ruskealla patinaseoksella ja keltaisella alilasitevärillä (kuva 52 ja 53), joiden tarkoitus on elävöittää ilmaisu esineessä. Pyyhin kohdat vielä kostealla sienellä keventäen väriä ja rikkoen siveltimen jättämiä jälkiä (ei kuvissa). Lasitin esineen kastamalla, kaatamalla ja harvalla siveltimellä, jota käyttäen jätin pintaan sattunnaisia lasittamattomia alueita.

Kuva 52. Esine patinan ja alilasitteen sivelyn jälkeen

Kuva 53. Esine toiselta puolelta.

6 MAISEMAT MALJAKOISSA – OPINNÄYTETYÖN TULOS

Opinnäytetyön tuloksena syntyi maljakkomuoto, jonka otan osaksi tulevaisuuden yritystoimintani tuotantoa. Esineen muotti ja sen käyttö vaativat vielä hiomista, mutta pidän lähtökohtia siihen suotuisina. Seuraavaksi esittelemani maljakkomuodot ovat ensimmäiset muotilla prässätyt kappaleet ja mallistoni protokappaleita.

Opinnäytetyön pääpaino oli pintatekniikoissa ja niiden kehittämisessä, mutta pintatekniikoilla tehdyn ilmaisun toimivuus muodon kanssa on myös tärkeä. Koin saavani apua maljakkomuodon hahmottamiseen jo ilmaisulle tekemieni koepalojen muotojen myötä. Minut kuitenkin yllätti, kuinka paljon voimakkaampi vaikutus väreillä oli valmiissa esineessä, kun ne esiintyivät laajempina pintana. Tämä tuli esiin etenkin tummissa sävyissä. Työssä syntyneet pintatekniikkakokeilut ovat hyvä osa-alue tuotantoni materiaalikoelmaa, joiden kehittämistä aion jatkaa vielä tuotantoni yhteydessä.

6.1 Maljakkomuoto 1. Valkoinen maisema

Valkoinen maisema maljakkomuodon valmistamisessa hyödynsin prässimuotin tuomaa mahdollisuutta säädellä esineen korkeutta sen valmistusvaiheessa. Maljakkomuoto Valkoinen maisema on korkeudeltaan hieman leikatumpi kuin korkein maljakkomuoto Veden liljat, joka on korkein muoto, jonka maljakkumuotojen tekemiseen käyttämäni prässimuotti mahdollistaa. Korkeudeltaan maljakkomuoto Valkoinen maisema on 19 cm ja maljakon leveys edestä on 22 cm ja leveys sivusta on 10 cm.

Valkoinen maisema maljakkomuodon ilmaisussa (kuva 54) taivaan alueella oleva, engobella tehty patinointi tekee esineen pintaan miellyttävän, kevyen marmorimaisen ilmeen, jonka sävyt ovat saaneet lisävivahteita lasitteen alla. Taivaanrannan rajalla oleva niemenkärki ja sen terävälinjaiset puut tasapainottavat kokonaisuutta. Näkyvä siveltimeen jälki ja pienet pinnan raapaisut niiden päällä, korostavat elementtiä teoksen kiinnekohtana.

Kuva 54. Valkoinen maisema, valokuva ilmaistuna maljakkomuodossa.

Kuva 55. Valkoinen maisema, valokuvan ilmaistuna maljakkomuodossa, sivulta.

Maljakoiden muoto kesti hyvin poltoissa. Valkoinen maisema oli kolmesta maljakoista ainoa, joka kärsi lasituspoltoissa tulleet pienestä vääntymästä toiselta leveältä sivultaan. Maljakon pinnassa on myös muutama kuplamainen kohoama, jotka on saattanut aiheuttaa muotin pinnassa olleet jäänteet sen valmistamisessa käytetyistä apuaineista tai massan kauliessa jääneistä epätasaisuuksista. Maljakko on myös ainoa, joka on lasitettu kauttaaltaan paksulla kerroksella, ja se on saattanut myös edesauttaa epämuodostumien syntymisessä. Lasitteen pinta on säröillyt voimakkaasti. Reaktion synnyttämä visuaalinen ilme toimii Valkoisen maiseman tunnelman kanssa, mutta se ei kuitenkaan vastannut tavoitetta.

6.2 Maljakkomuoto 2. Talviaamun vieras

Talviaamun vieras maljakkomuodon valmistin kolmesta maljakkomuodosta matalimmaksi. Muotoilin maljakon yläreunaa vielä prässäyksen jälkeen, veitsellä leikaten. Maljakkomuodossa toteutunut korkeus on 18 cm. Maljakon leveys edestä on 22 cm ja leveys sivusta on 10 cm.

Talviaamun vieras -maljakossa (kuva 56 ja 57) näkyvää siveltimen jälkeä on korostamassa pitkät, terävät raapejaljet, jotka kulkevat maljakon ympäri vaakatasossa. Patinan osuus ilmaisussa nousi tärkeämmäksi, kuin ennalta olin ajatellut. Sen avulla sain tuotua ilmaisuun hakemaani maalauksellisuutta. Lasittamattoman pinnan vaativa, punertava patina, tulee taivaan alareunassa tarpeeksi esiin. Kevyen, siveltimellä levityn lasitteen pinnassa, lasittamattomien ja lasitettujen kohtien rajat ovat tarpeeksi pehmeitä. Keltainen alilasiteväri on palanut lasitteen alta olemattomiin. Alueelle, jolle alilasitevärin olin levittänyt, on muodostunut rosoinen pinta lasitteen päälle. Tämä vahingon kautta syntynyt efekti tuo maljakkoon sopivaa ulottuvuuden tuntua, puiden ja pellon alueelle.

Kuva 56. Talviaamun vieras, valokuva ilmaistuna maljakkomuodossa, sivulta

Kuva 57. Talviaamun vieras, valokuva ilmaistuna maljakkomuodossa.

6.3 Maljakkomuoto 3, Veden liljat

Veden liljat maljakkomuoto on korkeudeltaan kolmesta maljakkomuodosta korkein. Maljakko muodon korkeus on 26 cm. Maljakon leveys edestä on 22 cm ja leveys sivusta on 10 cm.

Tummanpuhuvan maljakon (kuva 58) pinnassa tulee hyvin esiin ruskean patinan vivahteet. Niiden laittaminen leveinä siveltimen vetoina myös vihreiden alueiden päälle oli kuitenkin virhe, vaikka pyyhin pinnan sienellä kevyemmäksi seoksen levittämisen jälkeen. Kookkaan maljakkomuodon pinnassa värien valöörerot näyttävät vähäisemmiltä, kuin tekemässäni pinta-tekniikka koepalassa (kuva 34). Vähentämällä ruskean patinan käyttöä vihreän engoben päällä ja lisäämällä kohtiin enemmän keltaista, lopputuloksesta olisi saattanut saada raikkaamman.

Kalvon avulla tehdyn monotypian jättämät suomiset jäljet kaipaisivat korostusta. Valkoisella engobella tehty monotypia on kadonnut lähes olemattomiin, ja siveltimellä levitetyt engobe alueet nousevat pinnasta paremmin esiin.

Maljakkomuodon pintaan on levitetty lasite kaatamalla ja harvalla siveltimellä. Jätin muodon pintaan myös muutamia lasittamattomia kohtia. Kaatamalla lasitetut pinnat ovat aiheuttaneet paikoin valumia alueiden rajoille, jotka olin jättänyt lasittamatta. Lasittamattomien kohtien karkea pinta tuo elävyyttä ilmaisuun, mutta toimivat paremmin kohdissa, joissa niiden reunoilla kulkeva lasitekerros on ohuempi.

Kuva 58. Veden liljat, valokuva ilmaistuna maljakkomuodossa.

Kuva 59. Vedet liljat, valokuva ilmaistuna maljakkomuodossa, sivulta.

6.4 Materiaali- ja pintatekniikkakokeiluissa syntynyt materiaalikokoelma

Opinnäytetyössä tekemäni materiaali- ja pintatekniikkakokeilut muodostavat pintatekniikkaan keskittyvä materiaalikokoelman, jota voin käyttää tulevaisuudessani yritykseni tuotannon suunnittelussa. Työssä tekemiäni materiaalikokeiluja (2.2 Materiaalit s. 8-11), pinta- ja pintatekniikkakokeiluja (3 Materiaali- ja pintatekniikkakokeilut s. 19 -24) sekä pintatekniikkakokeiluja valokuvien ilmaisussa (4 Pintatekniikkakokeilut valokuvien ilmaisussa s. 25 -33) esittelen opinnäytetyössäni.

Koepalojen myötä syntynyt materiaalikokoelma kattaa esimerkit käyttämästäni engobeista, niihin yhdistämäni lasitteet, sekä valmistamieni engobien ja lasitteiden reseptit, jotka ovat peräsin koulumme reseptiarkistosta. Tekemiäni pintatekniikkakokeilujen myötä syntyi eri menetelmin valmistettuja koepaloja raapetekniikalla, upotuskoristelulla sekä monotypiakokeilut kankaan, paperin sekä kalvon avulla siirtäen. Materiaalikokoelmaan kuuluu esimerkki vahan käytöstä apuaineena pintatekniikan tekemisessä sekä engoben levittämijäljestä erilaisilla välineillä. Kokonaisuus pitää sisällään myös koepalat patinoista, niiden käytöstä pintatekniikoissa sekä patinaseosten reseptit.

Kuva 60. Kuvia raapetekniikalla tehdyistä koepaloissa, joista osaan on yhdistetty myös sekatekniikkaa.

6.5 Tuloksen pohdinta

Käytin työssä kirkasta lasitetta, joka oli minulle ennestään tuttu. Olen käyttänyt lasitetta posliinin, valusaven ja kivitavarasaven kanssa hyvällä menestyksellä. Lasitteen levittämiseen olen käyttänyt usein ruiskua, jonka avulla on mahdollista tehdä ohuempia ja tasaisia lasitekerroksia. En kuitenkaan halunnut käyttää ruiskulasitusta opinnäytetyössäni, sillä menetelmä ei todennäköisesti tule kuuluumaan tulevaisuuden tuotantooni. Maljakkomuotojen lasittamisessa käytin sekamenetelmiä, joiden avulla hain lisää elävyyttä ilmaisuun. Maljakkomuotojen lasittaminen oli koepaloja vaikeampaa, joka näkyi maljakkomuotojen ja koepalojen lasitetulosten eroina. Lasitepinta on esineissä paikoittain liian paksu. Suuren esineen lasittaminen olisi vaatinut isomman astian ja enemmän lasitetta, jossa esine kastetaan. Tällöin lasite tulostakin olisi tasaisempi. Paksumpien lasitekerrosten alueilta lasitteen pinta säröilee voimakkaasti. Syynä säröilylle voi olla myös savimassan ja lasitteen yhteensopimattomuus, joka ilmenee selvemmin mitä paksumpi lasitekerros on (Jylhä-Vuorio, 2003, s. 122).

Maljakon muoto toimii parhaiten suurimmassa versiossa, jossa maljakkomuoto on kokonainen. Suurimmassa maljakossa hakemani epäsymmetrisyys tulee esiin, kun taas pienemmissä versioissa kyseinen tekijä on hävinnyt lähes kokonaan. Valmistaessa esineitä prässimuotilla, muotin tuoma mahdollisuus säädellä esineen korkeutta, on kuitenkin monipuolistava tekijä.

Pohdin myös valintojani liittyen valokuvien ja pintatekniikoiden yhdistämiskäsitteisiin. Veden liljat -maljakon tumman yleisilmeen myötä mietin, voisiko ilmaisu toimia paremmin esimerkiksi matalamman maljakon pinnassa, jolloin tumma pinta-ala olisi pienempi. Maljakon tumman värimaailman myötä tunnelma teoksessakin muuttui toivotun iloisesta, mystiseksi ja synkäksi. Teoksen värimaailma kaipaisi piristystä esimerkiksi keltaista aliliasitetta lisäämällä sekä käyttämällä tummia alueita harkitummin. Kukkaa kuvaavan elementin tulisi olla suurempi tai niitä voisi olla useampia.

Pohdinnan myötä heräsi ajatus, että vastapainoisesti Valkoinen maisema -valokuvan utuinen tunnelma ja avaran maiseman tyhjyys voisi olla paremmin kuvattavissa korkeimman muodon avulla. Vaalea yleisilme olisi ehkä myös suotuisa kyseisen maljakon muodolle.

6.6 Maisemat maljakoissa, mielikuvia ilmaisusta muiden silmin

Kysyin mielipiteitä maljakkomuotoihin tekemäni ilmaisun herättävistä mielikuvista lähipiirissäni olevilta henkilöiltä, jotka eivät olleet nähneet ilmaisun lähtökohtana toimivia valokuvia aiemmin. Kysyin mitä he maljakoissa näkivät ja millaisia tuntemuksia teoksen tila heissä herätti. Henkilöiden mielikuvat vastasivat melko hyvin tarkoitukseni.

Valkoinen maisema -maljakossa olevat puut nousivat teoksessa ensimmäisenä esiin, jonka jälkeen henkilöt alkoivat vasta pohtimaan puiden ympärillä tapahtuvia asioita. Maisema yhdistettiin kiistatta veden ääreen, mutta mielenkiintoista oli, että vesistö miellettiin olevan jään sijasta avoinna, vaikka alue teoksessa oli jätetty lähes tyhjäksi. Miellyttävänä yllätyksenä teokseen liittyvässä kyselyssä tuli, että taivaan elementit yhdistettiin suureen pilvien sijasta.

Talviaamun vieras -maljakossakin taivas oli hyvin tunnistettavissa, joka teoksessa nousi ensimmäiseksi esiin nousevaksi elementiksi. Myös puut hahmottuivat kuvasta, mutta niiden alapuolella oleva peltoaukio herätti hämmennystä. Poikittain kulkevat linjat toivat ilmaisuun liikkeentuntua ja teoksen värimaailman myötä, ilmaisussa tapahtuva hetki yhdistettiin aurinگون nousuun tai laskuun.

Kuten arvelin, Veden liljat -maljakon ilmaisun herättämät mielikuvat olivat tavoitteistani kauimpana. Enhän alkuperäistä tunnelmaa löytänyt enää it-

sekään. Teoksessa olevat elementit olivat tunnistettavia, mutta vesimaailma hahmottui vasta johdatteluni myötä. Keskustelu siirtyi teoksen myötä kesäisen järven rannalle, mutta synkkä vesi ei olisi houkuttanut uimareita.

7 ARVIOINTI JA LOPPUPOHDINTA

Tässä luvussa arvioin opinnäytetyöprosessiani ja sen tulosta. Arvion opinnäytetyön tekemisessä toteutunutta aikataulua, tiedonhankinta menetelmiä ja käyttämäni aineistoa. Pohdin opinnäytetyössäni syntyneen tuloksen mahdollisuuksia tulevaisuudessa ja mietin, miten voisin kehittää tulosta. Tein myös pohdintoja opinnäytetyössä käytetyistä menetelmistä kestäväen kehityksen näkökulmasta.

7.1 Aikataulu

Opinnäytetyö kattaa rajattunakin monta osa-aluetta: aiheen tutkimisen, materiaali- ja pintatekniikkakokeilut, ilmaisun- sekä maljakkomuodon suunnittelun ja valmistamisen. Pidin tärkeänä, että etenin prosessissa suunnittelemani aikataulun mukaisesti, joka helpotti myös prosessin sisällön jäsentelyä.

Prosessiin kuuluva käytännön osuus, joka kattoi materiaali- ja pintatekniikkakokeilut sekä maljakkomuotojen valmistamisen, sujui hyvin. Suunnitellin päiväni tehtävät etukäteen, joka auttoi aikataulullista hallintaa prosessiin kuuluvan käytännön tutkimuksellisuuden ja valmistuksen osalta. Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa haasteelliseksi koin käytännön tutkimus- ja valmistusprosessin raportoinnin. Opinnäytetyön aikana tekemäni käytännönprosessi ja sen dokumentoinnin kääntäminen sopivaan kirjalliseen muotoon vaati pohtimista ja kirjoittaminen oli hidasta. Opinnäytetyöprosessin loppua kohden mentäessä, aikataulu oli jo kiireinen raportoinnin osalta.

Taulukko 3. Prosessin aikataulu

KUUKAUDET	VIIKOT	TEHTÄVÄT
Helmi- Maaliskuu	7 – 10	Tiedon hankintaa, Materiaali – ja pintatekniikkakokeita
Maaliskuu	11 – 13	Pintatekniikkakokeita ilmaisusta
Huhtikuu	14 – 17	Maljakkomuotoja, raportin kirjoittamista
Toukokuu	18 – 20	Kirjallista, loppuseminaariin valmistautumista, loppuseminaari

7.2 Menetelmät ja aineisto

Opinnäytetyön tiedonhankintamenetelmät toimivat hyvin pintatekniikka-tutkimuksen ja kehittämisen apuna. Materiaali- ja pintatekniikkaa koskeva kirjallisuus olivat tärkeä tuki käytännön osuuden valmistamisessa. Opin myös paljon uusia alaan liittyviä asioita tutkimani kirjallisuuden sekä tekemiäni materiaali- ja pintatekniikkakokeilujen kautta. Lasi- ja keramiikkakoulutukseni aikana muodostunut keramiikan perusosaaminen sekä kuva- taidekokemukseni tukivat työskentelyäni opinnäytetyössäni käymien materiaalien ja pintatekniikoiden parissa.

Opinnäytetyön lähdemateriaalin ja käytännön osuuden tekemisessä pyrin pitäytymään aineistoissa, jotka koin työssä tarpeelliseksi. Materiaaleissa ja pintatekniikoissa keskityin pääsääntöisesti vaihtoehtoihin, jotka koin potentiaalisiksi opinnäytetyöhöni valitsemieni valokuvien tunnelman ilmaisuun. Pintatekniikan toimivuus käytännössä ilmaisumenetelmänä ilmeni vasta kokeilujen myötä, ja niissä syntyvää aineistoa voin käyttää ja soveltaa tulevaisuuden tuotannossani.

Opinnäytetyön käytännön osuuden dokumentoinnissa syntynyt materiaali oli tärkeää ilmaisun suunnittelussa sekä prosessin dokumentoinnissa. Prosessista ottamaani kuvallista materiaalia olin kerännyt järjestelmällisesti. Kuvallisen materiaalin tuottaminen prosessista hidasti hieman käytännön työskentelyä ja vaikutti osittain myös keskittymiseeni työskentelyn aikana. Siitä huolimatta pidän menetelmää välttämättömänä niin prosessin tutkimisen, kuin dokumentoinninkin kannalta.

7.3 Tulos ja jatkokehitys tulevaisuudessa

Opinnäytetyöni pääkysymyksen: Miten ilmaisen valokuvien tunnelman maljakkomuodossa engobien ja pintatekniikoiden avulla? – Hain vastauksia opinnäytetyön toiminnallisen prosessin aikana. Vastaukseni kysymyk-

seen toteutin maljakkomuotojen pinnassa. Opinnäytetyöprosessia kokonaisuutena ajatellen, koen ilmaisun toimivuuden olevan sivuseikka ja tärkeämmäksi tekijäksi nousee prosessin aikana kertynyt käytännön- ja materiaalitietoisuuden lisääntyminen. Koen opinnäytetyön tekemisen lisänneen taitojani ja tietämystäni alasta, siinä käytettävistä materiaaleista ja valmistusmenetelmistä. Lisäksi koin saavani kokemusta prosessin suunnittelusta sekä sen hallinnasta. Opinnäytetyön tuloksena syntyi toivomaani materiaalia käyttöni ja kehitettäväksi tulevaisuuden yritystoimintaani varten.

Lopputulosta arvioidessani olen tyytyväinen ilmaisulle kehittämäni pintatekniikkasarjaan ja suunnittelemani muotoon, jonka kautta työni esitin. Aikataulun puitteissa en ehtinyt valmistamaan maljakkomuodoista protokappaleiden lisäksi hiotumpia versioita, joissa olisin voinut parantaa protokappaleiden myötä esiin tulleita ongelmia. Tuloksen hiomista ja soveltamista muihin projekteihin jatkan vielä tulevaisuudessani. Ilmaisun kehittäminen vaatii vielä suurempaa pohtimista, sekä laajemmän materiaali ja pintatekniikka tutkimuksen, joiden käyttöön kehityksen myötä saan varmasti lisättyä enemmän itseäni.

Aion laajentaa myös materiaalikokeita lasitteiden ja savimassojen osalta. Kiinnostukseni valkoisen puoliposliinin käyttöön ohjasi työssäni tekemiäni savivalintoja voimakkaasti. Maljakkomuotoja ja pintatekniikoita arvioidessani, en näe pätevää syytä olla kokeilematta kokonaisuuksiin sävyllisiäkin kivitavaramassoja, joiden värillä voi olla myös toimiva vaikutus ilmaisun taustana. Massakokeiluihin aion yhdistää vielä laajemmän lasitteiden kartoittamisen. Yhteensopivan saven ja lasitteen löytäminen on ensiarvoista laadukkaan tuotannon kannalta.

Koin pystyväni eläytymään valokuvassa vallinneeseen tunnelmaan uudelleen ja ilmaisemaan sen rakenteellisessa muodossa toivomallani tavalla, vaikka lopputulos ei ollutkaan osittain täysin ajatusteni mukainen. Valitsemani pintatekniikat olivat teknisesti sopivia tehtäväksi suoraan muotoon, ja näen kokeilemiäni pintatekniikoiden olevan potentiaalisia jatkokehitykselle luoda niistä enemmän omiani, joka työssä jäi hieman tavoitetta vähemmälle.

7.4 Mahdollisuuksia menetelmille ja pohdintoja kestävän kehityksen näkökulmasta

Muotoilijoiden vastuuta kestävässä kehityksessä painotetaan yhä enemmän. Maailmantilanteen muutosten vuoksi asian huomioiminen onkin ehdottoman tärkeää tuotannossa. Keramiikkatuotannossa ekologisuuteen pyrkiminen on haasteellista materiaalin vaikean kierrättämisen ja valmistuksessa syntyvien päästöjen vuoksi. Kuivuneenkin saven elvyttäminen ja uudelleen käyttö on aina mahdollista, kunnes savi poltetaan ja se muuttuu keramiikaksi. Työskennellessäni saven parissa, olen alkanut pohtimaan tarkemmin valmistamieni tuotteiden tarpeellisuutta. Etenkin sarjatuotannon

suunnitteluvaiheessa seikan huomioi jo esimerkiksi tuotteen käytettävyydessä, mutta myös valmistusprosessin aikana on suoritettava tietynlaista seulontaa yksilön laadusta. Onko kappale tarpeeksi kurannti poltettavaksi, jonka jälkeen tuotteen kierrättäminen on vaikeampaa? Joskus järkevämpi vaihtoehto on rikkoa epäkurannti tuote ennen polttamista ja kierrättää savi uusiokäyttöön laadukkaamman yksilön valmistamiseen.

Opinnäytetyöni aiheen suunnittelussa minua ohjasi kiinnostus kuvataiteen tekemiseen. Kuvataiteeseen halusin yhdistää esineen osaksi sen takia, että halusin teoksellani olevan myös jonkinlainen käytännön funktio. Vaikka teoksella on myös funktio, maljakkomuodon tarpeellisuus vielä askarrutti minua sen suunnitteluvaiheessa. Kuinka tarpeellinen ja käytännöllinen esine on? Tarvitseeko joku muu, kuin minä tämän esineen? Tarvitseeko maailma tämän esineen? Onko esineen tekeminen tuotannossa järkevää?

Prosessoidessani pintatekniikoiden ilmaisun lähtökohtana olevia valokuvia, huomasin menetelmällä olevan myös psykologisia vaikutuksia. On normaalia, että valokuvien katsominen herättää muistoja ja tunteita, mutta työssäni huomasin joutuvani keskittymään valokuvan tilanteen tunnelmaan syvemmin. Tämän jälkeen pyrin vielä ilmaisemaan pintatekniikoiden avulla tunnelman uudestaan, rakenteellisessa muodossa, jolloin kuvaamistilanteenkin käsittely jatkui.

Valokuvien käyttämisessä lähtökohtana ilmaisulle maljakkomuodon avulla oivalsin, minkälaisia mahdollisuuksia menetelmällä voisi olla asiakaslähtöisessä ja osallistavassa keramiikkaesineiden suunnittelussa, jonka kautta voisin tarjota asiakkaalle muutakin, kun yksilöllisen esineen. Menetelmän toimiseksi voisi kehittää tietynlaiset raamit, jotka määrittävät malli-, materiaali- ja pintatekniikkavaihtoehdot. Valinnan lähtökohtana voisi toimia esimerkiksi asiakkaan tuoma valokuva. Valokuvan tunnelmaa voisi käydä läpi asiakkaan kanssa ja häntä johdatellen luoda suunnitelma kokonaisuudelle yhdessä. Tilanne antaa asiakkaalle mahdollisuuden palata hetkiin uudestaan tai käsitellä niitä. Tapahtumalla voi tarjota jopa voimaannuttavan kokemuksen asiakkaalle. Prosessin lopputuloksena syntyy esine, jolla on merkitys, ja jonka uudella korvaamisen kynnys kasvaa.

Menetelmän kehittäminen toimisi mahdollisesti jopa konseptina työpaja -tyylisessä toiminnassa, jossa asiakkaalla olisi mahdollisuus osallistua myös esineen valmistusprosessiin.

Keramiikan tuottamisessa tulemme tuskin koskaan pääsemään kestävä kehityksen kärkeen, mutta voimme vaikuttaa tuotteidemme elinkaaren aikana tapahtuviin asioihin. Jatkuvan kierron saavuttaminen keraamisen tuotteen elinkaareissa on lähes mahdotonta, mutta voimme kuitenkin vaikuttaa elinkaaren aikana tapahtuviin asioihin, joilla pyritään vähentämään tuotannossa syntyviä päästöjä. Keramiikan valmistamisessa voi tehdä asioita manuaalisesti, energiaa kuluttavien laitteiden sijaan. Keramiikan materiaalivalinnoissa, sekä uunin ladonnassa ja polttamisessa tulee käyttää

harkintaa. Myös muiden tuotantoon liittyvien tekijöiden ympäristö ystävällisten vaihtoehtojen huomioiminen, kuten pakkausmateriaalit, kuljetus ja markkinointi, vaikuttavat tuotteen elinkaareen positiivisesti. (Niemelä, 2011) Mikäli suunnittelen tuotantoni ja yritykseni toiminnan niin, että hyödynnän mahdollisimman paljon ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja, voin tasapainottaa tuotantoni elinkaaren negatiivisia vaikutuksia. Yhden tavoitteista voisin saavuttaa kestävän muotoilun ja osallistavan keramiikan valmistamismenetelmän avulla.

LÄHTEET

Amk-lehti/ Uas Journal, Journal of Finnish Universities of Applied Sciences. (2011). Kestävää elinkaariajattelua muotoiluun – Elinkaarikartalla ja META-taulukoinnilla mallinnetaan tuotteen kestävyyttä. Mirja Niemelän artikkeli. Haettu 25.4.2019 osoitteesta

<https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/kestavaa-elinkaariajattelua-muotoiluun-elinkaarikartalla-ja-meta-taulukoinnilla-mallinnetaan-tuotteen-kestavyytta/>

Bloomberg. (2015). Brilliant Ideas: Artist Grayson Perry.

Haettu 28.3.2019 osoitteesta:

<https://www.youtube.com/watch?v=PI2JG67b-fs>

Connell, J. (2002). *The Potter's Guide to Ceramic Surface*.

East Sussex: Apple Press

Jylhä-Vuorio, H. 2003. *Keramiikan materiaalit*. 2. painos.

Kuopio: Kuopion muotoiluakatemia.

Kalha, H. (2016). *Rut Bryk, Elämän taide*.

Espoo: Emma, Espoon modernin taiteen museo

Kiasma – Nykyaiteen Museo. (2018). Näyttelyt/ Grayson Perry,

Kansanviisautta. Haettu 28.3.2019 osoitteesta

<https://kiasma.fi/nayttelyt/grayson-perry/>

Mattison, S. (2004). *Keramiikka – materiaalit, tekniikat, työvälineet*.

Jyväskylä: Atena Kustannus Oy

Niemelä M. 2015. Opetusmateriaalia, Muotoilulabra 2,

Keramiikan osuus, Levyvati,

Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, Muotoilu

Salmenhaara, K. (1983). *Keramiikka, massat – lasitukset – työtavat*.

Helsinki: Otava

KUVALÄHTEET

Kuva 8. Connell, J. (2002). Sue Dyerin tekniikkaa Jo Connelin kirjasta *The Potter's guide to ceramic surfaces*. s. 51.

Kuva 9. Connell, J. (2002). Sue Dyerin teos. s. 51.

Kuva 10. Kalha, H. (2016). Rut Bryk, *Hiustenleikkuu n. 1947*. s.72.
Kalha, H. (2016). Rut Bryk, *Venetsialaiset palatsit sarjaa, 1953*. s.131.

Kuva 11. Kalha, H. (2016). Rut Bryk, *Ahmedabad II, 1968*. s. 267.

Kuva 12. Yorkpress. (n.d.). Grayson Perry poseeraa *We've Found the Body of Your Child* -nimisen teoksensa vieressä. Haettu 28.3.2019 osoitteesta <https://www.yorkpress.co.uk/news/10976352.the-bear-facts-about-grayson-perrys-night-out-in-york/#gallery0>

Kuva 18. Connell, J. (2002). Uputustekniikka vaiheittain

Reseptit

Engobet

	Sininen engobe	Vihreä engobe
Punasavi	15 %	
Pallosavi	83 %	50 %
Kaoliini		50 %
Kobolttioksidi	2 %	
Vihreä pigmentti		15 %

Lasitteet

	Kiiltävä WKL 101	Matta WKL 137
Maasälpä	40 %	4 %
Kaoliini	10 %	40 %
Wollastoniitti	20 %	
Dolomiitti	8 %	7 %
Bariumkarbonaatti	4 %	
Kvartsi	18 %	18 %
Liitu		31 %

Patinaseokset

Pohja	Tinaoksidi	64 %
+	Liitu	36 %
Ruskea	Mangaanioksidi	4 %
Punainen	Rautaoksidi	4 %
Sininen	Kromioksidi	2 %
	Kobolttioksidi	2 %